

MAAKUNTA- JA SOTE- UUDISTUS

Maakunta- ja sote- uudistuksen digimuutos

Ohje digimuutoksen toimeenpanoon maakuntien valmistelijoille

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Maakuntien digitalisaation muutoksen toimeenpano	4
2.1. Tavoitteet ja organisointi	4
2.1.1 Digimuutosohjelman organisointi	4
2.1.2 Valtioneuvoston yhteinen ohjaustoiminto	7
2.2. Digimuutoksen rahoitus	8
2.3. Viestintä ja vuorovaikutus	9
2.4. Maakuntamuutoksen aikataulu	11
3. Arkkitehtuurityö ja arkkitehtuurien hallinnan järjestäminen	12
3.1. Maakuntien viitearkkitehtuuri	13
3.2. Sidosarkkitehtuurit	14
3.3. Arkkitehtuuriperiaatteet	14
3.4. Arkkitehtuurityön yhteiset työkalut	16
4. Vastuut ja tehtävät muutoksessa	17
4.1. Muutoksen kannalta välttämättömät tehtävät ja ylimenokauden palvelujen turvaaminen	17
4.2. Maakuntakohtaiset suunnitelmat ja niiden ylläpito	18
4.3. Valtiolta siirtyvän henkilöstön perustietotekniikka ja järjestelmät sekä integraatiot	19
5. ICT-palvelukeskus Vimana ja SoteDigi-kehitysyhtiö	20
5.1. Yhtiöiden työnjako	20
5.2. Vimana Oy:n toiminta ja tehtävät	21
5.3. SoteDigi-yhtiön toiminta ja tehtävät	31
6. Pelastustoimi	36
6.1. Julkisen hallinnon turvallisuusverkko	36
6.2. Pelastustoimen tavoitetila	42
7. Kansalliset sote-ratkaisut	47
8. Kasvupalvelut	51
9. Suomi.fi-palvelujen käyttöönotto maakunnissa	56
9.1. Mitä ovat Suomi.fi-palvelut?	57
9.2. Suomi.fi-palvelujen käyttövelvoite	60
10. Tietoturvallisuus ja toiminnan jatkuvuus sekä ICT-varautuminen	62

1. Johdanto

Maakuntien digimuutosohjeen tarkoituksena on toimia maakuntavalmistelijan tietopakettina maakunta- ja sote-uudistuksen muutosvaiheessa. Ohjeeseen on koottu yhteen linjauksia, aikatauluja, lain velvoitteita ja pitkän aikavälin visioita.

Ohjetta täydennetään valmistelun edetessä ja linjausten tarkentuessa. Jokaiseen lukuun on koottu aihepiirin keskeisimmät asiat ja linkit mahdollisiin lisätietoa tarjoaviin kohteisiin. Ohje on koottu useiden organisaatioiden yhteistyönä.

Maakuntien digimuutosohjeessa on tietoa maakuntavalmistelulle keskeisistä asioista kuten muutoksen toimeenpanon organisoinnista ja rahoituksesta, palvelukeskusten toiminnasta ja palveluista sekä maakuntien vastuista maakunta- ja sote-uudistuksessa. Ohje tarjoaa perustiedot työnjaosta maakuntien ja valtakunnallisten toimijoiden välillä. Työnjakoon liittyviä linjauksia tarkennetaan ohjeeseen valmistelun edetessä. Valmistelua tehdään yhdessä maakuntien ja palvelukeskusten kanssa.

Ohjeeseen on koottu myös asioita, joita kehitetään maakunta- ja sote-uudistuksesta riippumatta, mutta jotka on huomioitava uudistuksessa. Suomi.fi-palvelut ovat esimerkki tällaisesta kokonaisuudesta. Suomi.fin kaltaiset mahdollisuudet on huomioitava maakuntauudistuksessa täysimääräisesti, jotta asiakaslähtöinen palvelutarjonta varmistetaan valtakunnan tasoisesti.

2. Maakuntien digitalisaation muutoksen toimeenpano

2.1. Tavoitteet ja organisointi

Maakunta- ja sote-uudistuksessa perustetaan uudet maakunnat, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, palvelut ja rahoitus sekä siirretään maakunnille uusia tehtäviä. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020 alkaen.

Uudistuksen tavoitteena on tarjota ihmisille nykyistä yhdenvertaisempia palveluja, vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitä kustannusten kasvua. Peruspalveluja vahvistetaan ja digitaalisia palveluja hyödynnetään paremmin. Uudistuksen tavoitteena on kuroa umpeen iso osa julkisen talouden kestävyysvajeesta.

Digimuutosohjelma vastaa maakuntia koskevasta kansallisesta digipalvelukehityksestä ja yhteisen ICT-kehittämishankesalkun hallinnasta. Tähän sisältyy:

- kansallisten digipalveluiden ja yhteisen ICT:n kehittämisen ohjaus,
- kansallisen kokonaisarkkitehtuurin kehittäminen ja hallinta,
- yhteentoimivuuden ohjaus ja varmistaminen, sekä
- kansallinen digipalvelutuotannon ohjaus.

2.1.1. Digimuutosohjelman organisointi

Digimuutosohjelma on poikkihallinnollinen ohjelma. Se toteutetaan hankkeiden, projektien ja toimenpiteiden avulla. Hankkeet ja toimenpiteet on koottu yhtenäiseksi hankesalkuksi, joka myös rahoitetaan kokonaisuutena. Digimuutosohjelman prosessinomistaja on valtiovarainministeriö.

Digimuutosohjelmalla on johtoryhmä, joka raportoi toiminnastaan maakunta- ja sote-uudistuksen tilannekeskukselle ja erikseen pyydettyä projektin johtoryhmälle. Reformiministerityöryhmään viedään käsiteltäväksi ne digimuutosta koskevat uudistukset, jotka projektinjohtaja arvioi aiheellisiksi.

Digimuutosohjelman johtoryhmän tehtäviä ovat:

1. Ylläpitää digitavoitetilaa maakunta- ja so- te-rakenteeseen ja muutokseen liittyen huo- mioiden muu julkisen hallinnon ICT/digi-ke- hittäminen.
2. Varmistaa muutoksen toteutumisen ja tarvit- tavat resurssit.
3. Toteuttaa muutoksen toimeenpanon ohjaus- ta ja hyväksyä linjausesitykset valtakunnalli- sesti merkittävistä vastuunjako-, rahoitus- ja muista vastaavista strategisista kysymykses- tä ennen niiden esittelyä projektin johtoryh- mälle ja/tai muille päättävillä tahoille.
4. Toteuttaa hankesalkun hallintaa ja hankkei- den seurantaa sekä vastata hankkeiden riski- enhallinnan järjestämisestä ja riskien järjes- telmällisestä seurannasta.
5. Hyväksyä arkkitehtuurin tavoitetila ja päät- tää sen toteutuksesta (tai siitä poikkeami- sesta) hankkeissa.
6. Arvioida toimeenpanon strategiset riskit ja ohjata ja valvoa digimuutoksen toimeenpa- non riskejä ja niiden hallintaa.
7. Pitää yhteyttä ministeriöiden ja maakuntien digivalmistelijoihin (ICT-verkosto, maakun- tien valmistelun tilanteen seuranta).

Digimuutosohjelman hanketoimiston tehtävät ja kokoonpano

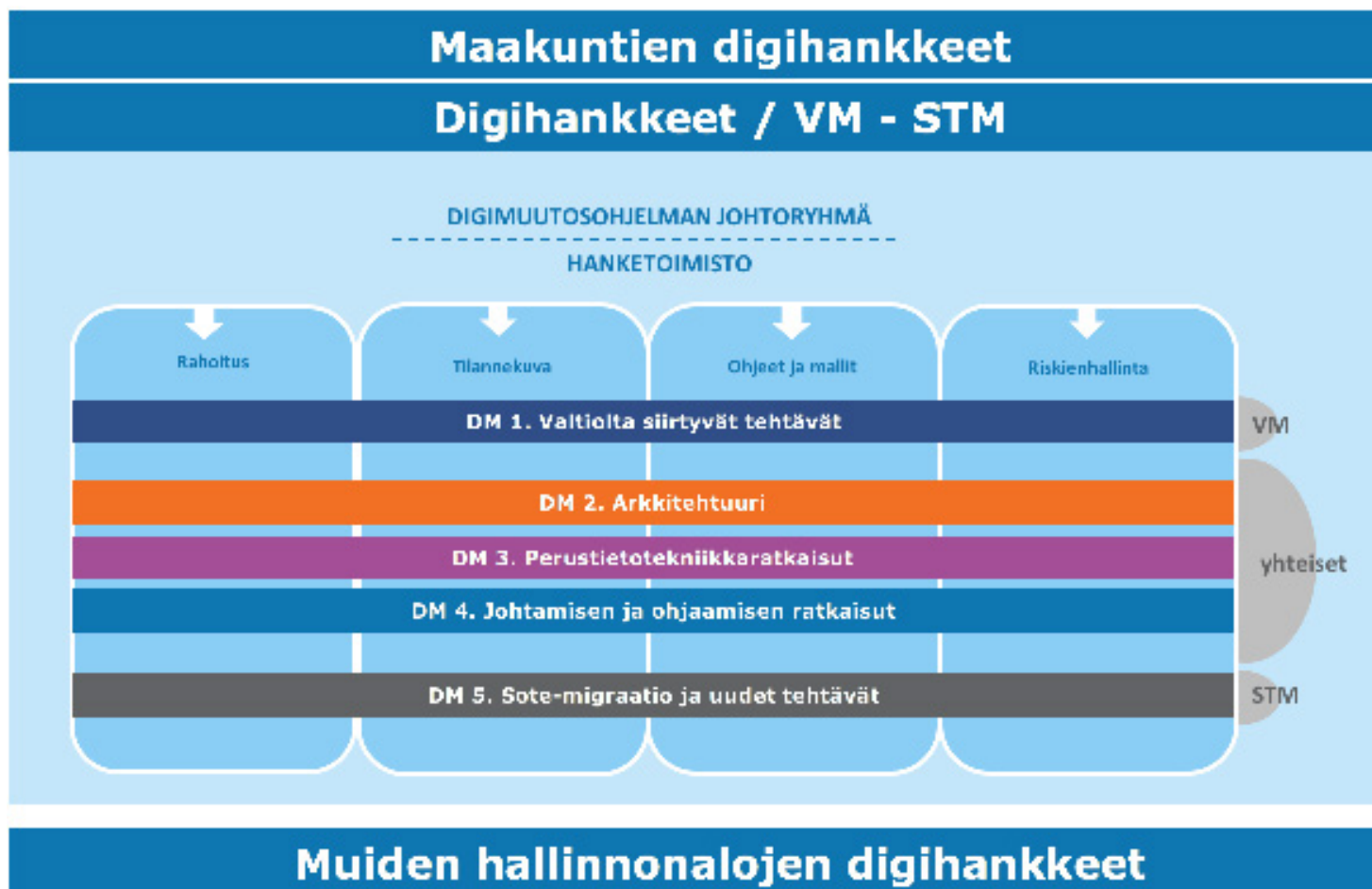
Digimuutosohjelmaan sisältyvät tehtäväkoko- naisuudet jakautuvat kansallisella toteutusvas-

tuulla oleviin ja tulevien maakuntien toteutus- vastuulla oleviin. Maakuntien vastuulla olevia valmistelu- ja toteutustehtäviä on avustettu ja on tarkoitus avustaa 2018–2019 valtion talous- arvioon varatusta määrärahasta. Kansallisella toteutusvastuulla olevia hankkeiden rahoitus on keskitetty valtiovarainministeriön pääluokan momentille ja sen käytöstä on linjattu minis- teriöiden yhteisellä käyttösuunnitelmalla. Di- gimuutosohjelman hanketoimisto valmistelee sekä kansallisesti toteutettavien hankesalkku- kokonaisuuksien rahoitusta että maakuntien ICT-toteutuksiin tarkoitettujen valtionavustus- ten myöntämistä koskevat esitykset.

Kansallisella toteutusvastuulla oleviin hanke- salkkuihin on koottu maakuntien käynnistämi- sen ja jatkuvuuden kannalta välttämättömiä hankkeita ja toimenpiteitä (kuva 1). Hankkeita valmistellaan, seurataan ja ohjataan yhteisten prosessien mukaisesti kokonaisuutena. Han- kesalkkuihin voi kuulua useita eri osahankkei- ta ja projekteja, joiden valmistelu ja toteutus tapahtuvat vaiheittain. Digimuutosohjelman hankkeiden lisäksi myös maakunnissa ja muil- la hallinnonaloilla valmistellaan maakunta- ja sote-uudistukseen liittyviä digihankkeita, joita seurataan digimuutosohjelmassa (kuva 1).

Hanketoimistoa johtaa maakuntien digitalisoin- nin koordinaattori valtiovarainministeriöstä. Hanketoimistossa on henkilöresursseja sekä valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveys- ministeriöstä että työ- ja elinkeinoministeriös-

tä. Hanketoimisto käy viikkokokouksissaan läpi digimuutosohjelman hankesalkkujen, toimenpiteiden ja muiden tehtäviensä ajankohtaistilannetta ja valmistelee kokonaisuuksia digimuutosohjelman johtoryhmän käsittelyyn.

Kuva 1. Digimuutoksen hankesalkut

Digimuutosohjelman hanketoimiston keskeisiä tehtäviä ovat

- ohjattavien hankkeiden seuranta ja tukeminen
- hankesalkun kokonaistilannekuvan ylläpito
- rahoituksen valmistelu
- ohjeiden ja mallien valmistelu
- riskienhallinta

2.1.2. Valtioneuvoston yhteinen ohjaustoiminto

Valtioneuvosto teki 28.6.2017 periaatepäätökseen Maakuntien tietojärjestelmien ohjaamisesta, hallinnosta ja kehittämisestä, jonka tavoitteena on vahvistaa valtion viranomaisen ohjaustoimintoja ministeriö- ja keskusvirastotasolla perustamalla uusi ohjaustoiminto osaksi maakuntien talouden ja toiminnan ohjausta.

Uusi valtioneuvoston yhteinen ohjaustoiminto maakuntien digitalisoinnin ja tietohallinnon ja siihen liittyvien investointien ohjausta varten perustetaan valtiovarainministeriöön. Ohjaustoiminnon suunnittelu on käynnissä.

Ohjaustoiminto koostuu valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä muiden ministeriöiden ja mahdollisesti virastojen ja laitosten ohjaustoiminnon käyttöön osoittamasta henkilöstöstä. Ohjaustoiminnon valtioneuvoston yhteisinä virkamiesjohtoeliminä ovat valtioneuvoston yh-

tenäispolitiikan virkamiesohjausryhmä ja yhtenäispolitiikan johtoryhmä. VN:n yhteistä ohjaustoimintoa johtaa valtiovarainministeriössä ministerin ja valtiosihteerin kansliapäällikönalaisuudessa hallintopolitiikan alivaltiosihteerin. Ohjaustoiminnon operatiivisesta johtamisesta huolehtii alivaltiosihteerin alaisuudessa maakuntien digitalisoinnin koordinaattori.

Kukin ministeriö valmistelee ja toteuttaa omalta osaltaan ohjausta ja sen edellyttämää valmistelua ministeriöiden yhteisen, sitovan toimintasuunnitelman ohjaamana. Toimintasuunnitelma päätetään vuosittain ja sitä tarkistetaan tarvittaessa vuoden aikana.

Toimeenpanon ohjaamista ja työnjakoa tukemaan valmistellaan digimuutosohjelmassa maakuntien digimuutoksen yhtenäispolitiikka. Yhtenäispolitiikan asiakirja on tarkoitus julkaista touko-kesäkuussa 2018.

SoteDigi Oy:n, Vimana Oy:n, Kasvupalveluiden järjestämistä ja tuottamista tukevien tietojärjestelmien sekä Kansaneläkelaitoksen tuottamien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden osalta strategisesta, yhtenäispolitiikkaa toteuttavasta ohjauksesta vastaa ohjaustoiminto. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäpalveluiden operatiivisesta ohjauksesta vastaa Asiakastietolain mukaisesti THL.

Valtiovarainministeriö on perustanut omistajaohjauksen yhteistyöryhmän Viman Oy:n ja

SoteDigi Oy:n omistajaohjausta varten. Yhteistyöryhmään on kutsuttu sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi valtioneuvoston kanslian omistajaohjausyksikkö. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö osallistuvat omistajaohjaukseen valmistelemalla valtiovarainministeriölle toimialojensa osaamista edellyttämät asiat sekä toimimalla niissä asiantuntijana.

2.2. Digimuutoksen rahoitus

Vuoden 2018 rahoitus

Valtio rahoittaa maakuntauudistuksesta johtuvat pakolliset muutokset maakunnissa. Vuonna 2017 rahoitusta kohdennettiin valmistelusta vastaaville maakunnan liitoille yhteensä noin 15 miljoonaa euroa. Rahoitusta jaettiin kahdessa erässä. Ensimmäinen rahoituserä oli tarkoitettu nykytilan kartoituksen aloittamiseen. Toisessa erässä rahoitettiin tarvittavan muutoksen suunnittelua ja valmistelua. Maakuntien liitot voivat käyttää vuonna 2017 myönnettyä avustusta myös vuonna 2018 esivalmisteluvaiheen päättymiseen saakka. Tässä vaiheessa on arvioitu, että esivalmisteluvaihe päättyy 31.5.2018.

Vuonna 2018 rahoitus on maakunnille vähintään 71 miljoonaa euroa. Rahoitusta haetaan maakuntakohtaisilla tarkennetuilla suunnitelmissa. Avustusta myönnetään hakemuksesta ennalta hyväksytyihin ja määriteltyihin kustannuksiin. Avustushakemuksena toimiva hankesuunnitel-

ma tuli toimittaa valtiovarainministeriölle viimeistään 30.3.2018. Ensimmäiset hakemukset otettiin arviointiin 28.2.2018. Hakemukset käsitellään kahdessa erässä. Joustava aikataulu johtuu maakuntien erilaisesta etenemistahdistusta. Päätöksenteon jakamisella mahdollistetaan suunnittelussa edenneiden maakuntien siirtymisen toimeenpanoon.

Hakemuksien lisäksi jokaisen maakunnan kanssa käydään kahdenkeskisesti selvitystä vaativia asioita läpi. Vuoden 2017 rahoituksen osalta tämä kierros käytiin sähköpostitse. On mahdollista, että neuvotteluihin osallistuu edustajia maakuntien ja valtiovarainministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä Vimana Oy:stä ja SoteDigi Oy:stä. Vuoden 2018 rahoituksen osalta siirrytään raportointimalliin, joka perustuu Improlity Project -hankesalkkujärjestelmään.

Mikäli perusteltu rahoituksen tarve ylittää nyt allokoidun 71 miljoonaa euroa, valtiovarainministeriö on varautunut vapauttamaan lisää rahoitusta vuoden 2018 jakamattomasta osuudesta.

Vuoden 2019 rahoitustarve

Maakuntien arvioita vuoden 2019 rahoitustarpeesta kerättiin joulukuun 2017 aikana. Rahoitustarpeen arvio ei ole rahoitushakemus, vaan siltä käytetään apuna, kun valmistellaan julkisen talouden suunnitteluprosessia (JTS). Kaikki muutoksesta johtuvat ICT-rahoitustarpeet ovat

yhteisellä momentilla (VM, STM, TEM ja muut uudistuksen ministeriöt).

Valtiovarainministeriön JTS-esitys julkaistiin 15.2.2018. Hallitus päätti v. 2019–2022 JTS:sta huhtikuussa 2018.

Päätöksen mukaan digimuutosohjelman rahoitukseen varataan noin 98 milj. euroa vuonna 2019. Rahoitusta on tarkoitus kohdentaa eri hallinnonalojen kansallisiin hankkeisiin sekä avustuksina maakunnille niiden ICT-muutostukeen. Lisäksi maakuntien tarvitsemien digitalisatio- ja ICT-palveluiden toteuttamiseksi pääomitetään maakuntien ICT-palvelukeskus Vimana Oy:tä siirtämällä yhtiöön valtion osakeomistuksia noin 30 milj. euron arvosta.

Muutuskustannuksia tarkastellaan vuoden 2018 aikana muun muassa osana koetalousarvion laadintaa. Jos uudistuksesta on tunnistettavissa yleiskatteellisen rahoituksen riittävyyden vaarantavia muutuskustannuksia, vuonna 2019 käytävässä kehysprosessissa varaudutaan tähän.

Aloitusvuoden 2020 rahoituksen riittävyyttä palvelutarpeen kasvussa eräissä maakunnissa tarkastellaan osana maakuntien rahoituslain täydennysesityksen valmistelua. Jos valmistelytyössä on nähtävissä maakuntien toiminnan aloittamiseen vaikuttavia asioita, jotka vaarantavat laadukkaiden ja vaikuttavien palvelujen järjestämisen, hallitus varautuu huomioimaan

korjaustarpeen maakuntien rahoituslain täydennyksessä syksyllä 2018.

Rahoituksesta saa lisätietoa [täältä](#).

2.3. Viestintä ja vuorovaikutus

Digimuutosohjelman hanketoimiston viestinnän keskeinen tavoite on tuottaa kohdennettua, ajantasaista ja tarkoituksenmukaista tietoa digimuutoksen toimeenpanon etenemisestä ja digihankkeiden tilanteesta.

Valtionhallinnon viestinnän periaatteet avoimuus, luotettavuus, ymmärrettävyys, tasapuolisuus, nopeus, vuorovaikutteisuus ja palveluhenkisyys ovat keskeisessä asemassa myös tässä kokonaisuudessa. Maakunta- ja sote-uudistuksen periaatteiden mukaisesti myös hanketoimiston viestinnällä pyritään lisäämään tietoisuutta uudistuksen etenemisestä – tavoitteista, hyödyistä, vaikutuksista ja haasteista. Valmistelun ja toimeenpanon on oltava mahdollisimman avointa. Muutoinkin maakunta- ja sote-uudistuksen viestinnän periaatteita noudatetaan hanketoimiston viestinnässä.

Viestinnän keskeiset tehtävät ovat eri

- viestinnän kanavien ylläpito,
- viestintämateriaalien tuottaminen ja
- viestinnän käytännön toteuttaminen.

Viestinnän sisältö syntyy hanketoimiston toiminnasta vastaavien ja viestinnän ammattilais-

ten yhteistyössä. Viestintäasioita käsitellään viikoittaisissa hanketoimiston kokouksissa. Digimuutoksen hanketoimiston viestintää tehdään yhteistyössä maakunta- ja sote-uudistuksen viestinnän kanssa.

Digimuutosohjelman asioista tiedotetaan monikanavaisesti. Viestinnän pääasialliset kanavat ovat alueuudistus.fi-sivusto, uutiskirjeet ja tiedotteet. Kokonaisuudelle keskeisiä uutiskirjeitä ovat mm. valtiovarainministeriön koordinoimat maakunta- ja sote-uudistuksen uutiskirje, ICT-uutiskirje sekä kunnat ja maakunnat -uutiskirje. Lisäksi digimuutosohjelman kokonaisuuksista viestitään myös muutosjohtajien ja maakuntavalmistelijoiden Skype-kyselytuntien sekä seminaarien ja muiden tapaamisten kautta.

Hanketoimistolle tehdään puolivuositain viestintäkalenteri tiedossa olevien merkittävien teemojen ja tapahtumien mukaisesti. Yleisesitys ohjattavien hankkeiden kokonaisuudesta pidetään ajantasaisena, ja sitä täydennetään tarvittaessa Q+A -muistioilla. Yleisesitys päivitetään kuukausittain alueuudistus.fi-sivustolle, ja siitä viestitään säännönmukaisesti maakuntavalmisteliijoille.

Verkostotyö

Maakunta- ja sote-uudistuksen digimuutosohjelman kansallisen tuen muotoja ovat kansallisesti toteutettavien hankkeiden lisäksi rahoitus, [ohjeet ja mallit](#), tilannekuvan ylläpito sekä verkostot.

ICT-valmistelun keskeinen yhteistyöverkosto on valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja Kuntaliiton yhteisesti koordinoima maakuntadigivalmistelijoiden verkosto. Verkosto kokoontuu kuukausittain, ja se on tärkeä areena mm. yhteisen valmistelutyön ja maakuntien sekä valtionhallinnon tilannekuvan näkökulmasta. Verkostossa käydään vuoropuhelua uudistuksen etenemisestä ja tavoitetilasta ja työstetään kokonaisuuksia eteenpäin. Maakunnat ovat nimenneet verkostoon vastuuvalmistelijan/ valmistelijoita ja heitä on sekä maakunta- että sotepuolelta.

Maakuntien arkkitehtuurityön tueksi on perustettu keväällä 2018 Maakuntien arkkitehtuuriverkosto. Verkosto kokoontuu noin kuukausittain, ja siinä on jäseniä kaikista maakunnista. Verkoston tavoitteena on edistää kaikkien maakuntien toiminnan käynnistämistä, tuoda lähemmäksi Maakuntavision 2023 toteutumista sekä edistää maakuntien yhteentoimivuutta ja yhdessä tekemisen kulttuuria. Näitä tavoitteita saavutetaan jakamalla aineistoa, antamalla palautetta esitellystä aineistosta, jakamalla tekemistä ja osaamista, suunnittelemalla yhteistä arkkitehtuuria sekä pilotoimalla maakuntien yhteistyössä suunniteltuja arkkitehtuurin osa-alueita.

Syksyllä 2018 käynnistyvät digituen maakuntapilotit. Pilottien tavoitteena on luoda maakuntiin digituen tuottajien verkosto, saada tietoa digituen tarpeesta ja tarjonnasta sekä kokemusten perusteella jatkokehittää valtakunnallista

digituen toimintamallia. Pilottien yhteydessä muodostetaan valtakunnallinen maakuntien ja digituen tuottajien verkosto, jossa voi jakaa tietoa ja hyviä käytänteitä digituen koordinointiin ja tuottamiseen liittyen. Väestörekisterikeskus tukee digituen tuottajia esimerkiksi koulutusten avulla sekä kehittää toimintamallia ja verkostoa valtakunnallisesti. Lisätietoa [täältä](#).

2.4. Maakuntamuutoksen aikataulu

Hallitus päätti neuvottelussaan 5.7.2017, että maakunta- ja sote-uudistus tulee voimaan 1.1.2020 alkaen. Maakuntavaalit järjestetään lokakuussa 2018. Maakunta-, sote- ja valinnanvapauslait käsitellään eduskunnassa yhtäaikaaisesti keväällä 2018.

Hallituksen 5.7.2017 päättämiin aikatauluihin voi tutustua kootusti [täällä](#).

3. Arkkitehtuurityö ja arkkitehtuurien hallinnan järjestäminen

Kokonaisarkkitehtuuri on toiminnan suunnittelun työväline, jonka avulla koordinoidaan ja kehitetään organisaatioiden ja palveluiden välistä yhteentoimivuutta. Työssä ja kuvauksissa on erilaisia tasoja ja näkökulmia kehittämistarpeesta ja -tasosta riippuen. Maakuntien valmistelussa ja toiminnan kehittämisessä tehtävä arkkitehtuurityö on osa julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuria, ja se liittyy osaksi Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin (JHKA) toteuttamista ja kehittämistä.

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuri koostuu ylimmän tason arkkitehtuureista ja linjauksista sekä yhteisten palvelujen arkkitehtuureista. Näillä tuetaan julkisen hallinnon kansallista ohjausta, mutta myös maakuntien omaa arkkitehtuurin kehittämistyötä. JHKA määrittää myös maakuntien arkkitehtuurikokonaisuuden rakennettajakehittämistä. Se ohjaa, linjaa ja tukee eri tasojen (toimialat, osa-alueet, viranomaiset ja palveluyhtiöt) sekä yksittäisten arkkitehtuurien kehittämistä. Tämän lisäksi yhteinen kokonaisarkkitehtuuri tarjoaa käytettäväksi muita viitearkkitehtuureja ja yhteisesti hyödynnettäviä arkkitehtuuri-elementtejä, joita ovat mm. suunnittelu- ja kuvausmenetelmät, hallintamalli, mittarit, ekosysteemimalli,

yhteentoimivuusmenetelmä, kypsyytasomalli ja kehittämisspolku.

Julkisen hallinnon arkkitehtuuritoiminnan ja -linjauksen jäsenitys perustuu ekosysteemimalliin. Toisiinsa ja ympäristönsä kanssa vuorovaikuttavat ekosysteemit ovat yksi merkittävimmistä megatrendeistä palvelujen ja teknologian kehityksessä. Ekosysteemillä tarkoitetaan joustavaa kokonaisuutta, jossa yhteisöt, ihmiset, palvelut ja teknologiat kytkeytyvät luontevan asiakastarpeen kautta yhteen hyödyntäen kaikkia ekosysteemiin kuuluvia toimijoita. Toiminnan ja liiketoiminnan ekosysteemit usein kiihdyttävät innovaatioita ja parantavat palveluita asiakaskeskeisesti.

Maakuntien arkkitehtuurityön hallintamalli on vielä kuvaamatta, mutta sen tulee nivoutua mahdollisimman saumattomasti maakuntien muuhun ohjausmalliin ja sen yhteydessä tunnistettuihin toimijoihin sekä tarpeen mukaan ohjauksen vuosikelloon.

Maakuntien viitearkkitehtuurityön lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollossa on laadittu tai ollaan laatimassa valtakunnalliset kokonaisarkkitehtuurit sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, asiakastietojen toisiokäytöstä sekä valinnanvapauden tiedonhallinnasta.

3.1. Maakuntien viitearkkitehtuuri

Maakuntauudistuksen toimeenpanossa (vuosien 2017–2019 aikana) suunniteltava maakuntien yhteinen viitearkkitehtuuri kuvaa maakuntien vakiintuneen toiminnan tavoitetilaa 3–5 vuoden aikajänteellä maakuntauudistuksen lainsäädännön valmistumisesta. Viitearkkitehtuurin kohteena ovat maakunta ja sen kytkennät toiminnallisessa ympäristössään. Sen yleisenä tarkoituksena on jäsentää ja määrittää kuvattavan kokonaisuuden keskeisimmät rakenneosat ottamatta tarkasti kantaa esimerkiksi toteutus- teknologiaan tai muihin suunnittelun tai toteutuksen yksityiskohtiin.

Maakuntien viitearkkitehtuurin tavoitteena on muodostaa maakuntauudistusta tukeva yhteinen käsitys maakuntien palveluiden, niitä to-

teuttavien prosessien sekä maakunnan organisaatorajat ylittävien prosessien rajapintojen (mm. valtio – maakunta – kunta – yksityinen) tavoitetilasta. Tavoitteina on myös:

- Muodostaa maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun tarvitsema yhtenäinen kokonaiskuva maakunnan rakenteista ja toiminnallisuudesta.
- Muodostaa yhtenäinen kuva maakunnan toimintaympäristöstä ja maakunnan prosessien linkittymisestä julkisen hallinnon muihin prosesseihin.
- Kuvata maakuntien yhdenmukaiset toimintamallit ja näitä tukevat yhteiset palvelut.
- Kuvata malli maakuntien tiedonhallintakokonaisuudesta ja sen liittymistä julkisen hallinnon muuhun tiedonhallintaan.
- Ottaa asiakkaiden tarpeet huomioon arkkitehtuurin suunnittelussa.
- Tukea viitearkkitehtuurilla kuntia tarjoamalla näkymä niiltä maakuntaan siirtyviin palveluihin.
- Tavoitteet asettavat maakuntien viitearkkitehtuurin painopisteen toiminta-arkkitehtuuriin.

Maakuntien viitearkkitehtuuri on tarkoitettu otettavaksi huomioon maakuntien toiminnan vakiintuneen vaiheen tavoitetilana myös valittaessa maakunnan mahdollisia välivaiheen sisältäviä siirtymäskenaarioita nykytilasta toiminnan vakiintuneeseen vaiheeseen. Yhteinen suunnittelu ja kokonaisarkkitehtuurityö vähen-

tävät alueellisten hankkeiden määrää ja keven-
tävät työkuormaa.

Viitearkkitehtuuri on aikataulusyistä suunnitel-
tu samaan aikaan, kun maakunta- ja sote-uu-
distuksen lainsäädäntöä valmistellaan, joten
viitearkkitehtuuri on monelta kohdin rakennet-
tu viitearkkitehtuuriryhmän todennäköisenä
pitämän lainsäädännön varaan. Sama koskee
sidosarkkitehtuureissa esiintyvää muuta rin-
nokkaista kehittämistä. Maakunnan toiminnan
laajuuden takia viitearkkitehtuurin kuvaukset
eivät tyhjentävästi käy läpi maakunnan proses-
seja ja niiden kytkentöjä ulkopuolisiin proses-
seihin, mutta antaa mallin jatkaa kuvaamista
halutuille alueille.

Lue lisää viitearkkitehtuurista [täältä](#).

3.2. Sidosarkkitehtuurit

Maakuntien kokonaisarkkitehtuurityöhön liittyy
useita sidosratkaisuja ja -hankkeita sekä lain-
säädäntöä ja sidosarkkitehtuureja, jotka tulee
ottaa huomioon toiminnan ja ratkaisujen sekä
arkkitehtuurin kehittämisessä. Arkkitehtuuri-
en kokonaisuuteen kuuluvat myös yksittäisten
maakuntien ja maakuntien palveluyhtiöiden
organisaatiotason arkkitehtuurikuvaukset. Esi-
merkiksi teknologia-arkkitehtuurinäkökulmasta
laaditut arkkitehtuurikuvaukset ja kehittämis-
polut ovat maakuntien ICT-palvelukeskus Vima-
na Oy:n alaa.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa on
huomattavan paljon rinnakkaista tekemistä me-
neillään, minkä vuoksi toimintaympäristö muut-
tuu jatkuvasti ja sidoshankkeiden etenemisen
seuranta on tärkeää, jotta toimitaan mahdolli-
simman ajantasaisen tiedon varassa.

Maakuntien viitearkkitehtuuri sijoittuu julki-
sen hallinnon kokonaisarkkitehtuurikuvaus-
ten valtio- ja kuntatason kuvausten joukkoon.
Ekosysteemilähtöisessä arkkitehtuurityössä
maakuntien kokonaisarkkitehtuurityö sijoittuu
arkkitehtuurien verkostoon, joista keskeisim-
män tunnistetut on koottu sidosarkkitehtuuri-
luetteloksi maakuntien viitearkkitehtuurin kuva-
ukseen.

3.3. Arkkitehtuuriperiaatteet

Arkkitehtuuriperiaatteet kuvaavat kokonaisark-
kitehtuurin kehittämisen ja hallinnan perusläh-
tökohdat, ja ne sisältävät kehittämistä ohjaavia
tavoitteita, linjauksia sekä joskus myös kieltoja
noudatettaviksi kaikissa kehittämissitilanteissa.
Periaatteiden avulla toiminnan ja tietojärjestel-
mien kehittämistoimenpiteet suunnataan kohti
yhteisesti sovittua ja määriteltyä tavoitetilaa.

Kirjoittamishetkellä maakuntien viitearkkiteh-
tuurin arkkitehtuuriperiaatteet on tiivistetty
muotoon:

- Arkkitehtuuri varmistaa turvallisen palvelui-
den käytön myös poikkeustilanteissa.

- Maakunnan toiminta on avointa ja läpinäkyvää.
- Tuotetaan asiakkaalle hyötyä nopeasti, kun tehdään kokonaisarkkitehtuurin avulla parempia päätöksiä, ratkaisuja ja palveluja.
- Varmistetaan sujuvat ja yhteentoimivat prosessit, jotta turhaa asiointia ei olisi.
- Rakennetaan helppokäyttöisiä ja turvallisia palveluita, joiden taustalla oleva arkkitehtuuri on yksinkertaista ja ymmärrettävää.
- Kehitetään palvelut asiakaslähtöisesti ja siten, että kokonaisarkkitehtuurin avulla palvelut tuottavat laajasti arvoa asiakkaalle.
- Palvelulle ja sen toteutukselle nimetään omistaja.
- Uutta tietoa pyydetään vain kerran ja tietoa tuotetaan sekä käytetään yhteisesti.
- Maakuntaa johdetaan mitattavaan, luotettavaan tietoon perustuen.
- Olemassa olevia julkisia ja yksityisiä sähköisiä palveluita hyödynnetään myös uusissa ratkaisuisa.
- Maakunta huolehtii tietoturvastaan.

Maakuntien toiminnan ja arkkitehtuurin kehittämiseen liittyviä periaatelinjauksia löytyy myös muista viitearkkitehtuurerista sekä erilaisista sidosarkkitehtuureista. Keskeisimpiä ovat valtiovarainministeriön julkaisemat Digitalisoinnin yhdeksän [periaatetta](#) sekä Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin (JHKA 2.0) arkkitehtuuriperiaatteet.

3.4. Arkkitehtuurityön yhteiset työkalut

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityön tueksi on kehitetty ja hankittu joukko ratkaisuja ja palveluja, joiden avulla tuetaan ja varmistetaan yhteentoimiva julkinen hallinto ja kokonaisarkkitehtuurikehitys kaikkien osallisten ja asiakkaiden käyttöön.

Kokonaisarkkitehtuurimenetelmässä, joka on julkaistu JHS 179 -suosituksena: Kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu ja kehittäminen on kuvattu kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu ja kehittäminen. Menetelmä on toimintatapa ja metodi, jolla arkkitehtuurityötä tehdään. Tästä suosituksesta on muokattu myös erillinen suppeampi suositus JHS 198 Kokonaisarkkitehtuurin peruskuvaukset, jossa on listattu kokonaisarkkitehtuurin peruskuvaukset. Peruskuvaukset tuotetaan noudattaen sisällöltään laajemmassa JHS179 -suosituksessa kuvattua kokonaisarkkitehtuurimenetelmää. JHS-suositukset löytyvät [täältä](#).

Kokonaisarkkitehtuurikuvauksia tehdään tavallisimmin tietokantapohjaisin välinein. Sellaisille julkisen hallinnon organisaatioille, joilla ei ole omia kuvausvälineitä, valtiovarainministeriö on hankkinut KA-kuvausvälineen. Se on erikseen sovittaessa kaikkien julkisen hallinnon organisaatioiden käytössä. Lisätietoa välineestä ja sen käyttöönotosta löytyy [täältä](#).

Syksyllä 2017 hyväksytty Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin kehys julkaistaan yhteentieto.fi -sivuilla. Kokonaisarkkitehtuurityöhön liittyvää hyödyllistä materiaalia sekä tiedot vielä vuonna 2018 toteutettavasta julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurivalmennuksesta löytyvät [täältä](#).

4. Vastuut ja tehtävät muutoksessa

4.1. Muutoksen kannalta välttämättömät tehtävät ja ylimenokauden palvelujen turvaaminen

ICT- palvelujen osalta maakunnissa on keskityttävä tekemään vain ne täysin välttämättömät toimenpiteet, joiden avulla maakunta voi aloittaa toimintansa. Muut tarvittavat muutokset voidaan tehdä vaiheittain vuosien 2020–2022 aikana tai vielä pidempänä siirtymäaikana.

Maakunnan on järjestettävä tietohallintonsa siten, että tietohallinto voi ottaa vastuun maakuntansa ICT- palvelujen järjestämisestä, muutoksen läpiviennistä ja arkkitehtuurien hallinnasta siirtymävaiheen aikana 2020–2022 palvelukeskuksen tehtävät ja palvelut huomioon ottaen.

Jokaisen tulevan maakunnan tietohallinnon ja ICT-palvelujen suunnittelu, järjestäminen sekä siirtymän läpivienti ovat maakunnallisen valmisteluorganisaation vastuulla. Kunkin maakunnan valmisteluorganisaatio päättää, miten ICT-palvelut järjestetään olemassa olevia rakenteita, sopimuksia ja tuottajia käyttäen.

4.2. Maakuntakohtaiset suunnitelmat ja niiden ylläpito

Jokainen maakunta vastaa oman alueensa muutoksen suunnittelusta, projektoinnista ja organisoitumisesta. Työtä on tuettu valtiovarainministeriön myöntämällä rahoituksella. Projektihallinta toteutetaan maakuntakohtaisesti, ja jokaisella maakunnalla on oma organisointinsa ICT-suunnitelman toteuttamiselle. Suunnitelmassa otetaan huomioon maakunnan lähtötilanne ja valtakunnalliset linjaukset ja ohjeet.

Kustannukset todennetaan pääkirjanotteilla, ja HTV-seuranta tulee järjestää omavastuuosuden todentamiseksi (esimerkiksi excelin avulla). Suunnitelmasta poikkeava eteneminen on ilmoitettava valtiovarainministeriöön heti, kun poikkeama havaitaan. Merkittävät muutokset käsitellään projektimuutoksina digimuutoksen hanketoimistossa.

Maakunnat, jotka toimivat valtakunnallisina pilotteina erikseen sovittavien kokonaisuuksien osalta, kertovat etenemisestä ja tuloksista maakuntadigivalmistelijoiden verkostossa sekä osallistuvat tarvittaessa valtioneuvoston osoittamiin muihin koordinaatioelimiin.

Työssä syntyneiden tuloksien (esim. suunnitelmat, raportit ja ratkaisumallit) tulee olla lähtökohtaisesti muiden maakuntien, valtakunnallisten palvelukeskusten ja valtion toimijoiden käytettävissä. Palveluntuottajien kanssa toimit-

taessa tulee varmistaa, että työn tulokset ovat jaettavissa. Tuotoksille ja niiden jakamiselle voidaan osoittaa yhteinen työtila. Kaikki ICT-rahoituksen vastaanottajat ovat velvollisia tekemään yhteistyötä. Rahoitusta voidaan käyttää yhteistyöhön niin valtakunnallisesti kuin myös alueiden välillä.

Palvelukeskuksille suunniteltujen tehtävien osalta maakuntien tulee tehdä suunnitteluyhteistyötä palvelukeskusten kanssa. Maakuntien ei tule ryhtyä valmisteluun, joka on suunniteltu palvelukeskuksen tehtäväksi. Epäselvissä tilanteissa maakunnan ja palvelukeskuksen sekä tarvittaessa valtiovarainministeriön on yhdessä sovittava työnjaosta.

Maakuntien viitearkkitehtuuri julkaistaan kesäkuussa 2018, ja maakuntien on hyvä huomioida se suunnittelu- ja valmistelutyössään. Työssä on huomioitava sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset kokonaisarkkitehtuurit, mukaan lukien valmisteilla olevat valinnanvapauden ja sote-tietojen tietoturvallisen hyödyntämisen kokonaisarkkitehtuurit. Suunnittelu- ja valmistelutyössä on huomioitava valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden hyödyntäminen mm. maakuntien asiakas- ja potilasrekisterien muodostamisessa ja valinnanvapaudessa.

Maakunnat raportoivat digimuutoksen etenemisestä valtioneuvostolle kuukausittain, erikseen annetun ohjeen mukaisesti. Annettujen tietojen pohjalta valtioneuvosto tuottaa digimuutoksen

etenemisen tilannekuvan kattaen sekä kansalliset että maakunnalliset kehittämisen osa-alueet. Tilannekuva on myös maakuntien hyödynnettävissä.

4.3. Valtiolta siirtyvän henkilöstön perustietotekniikka ja järjestelmät sekä integraatiot

Maakuntiin valtiolta siirtyvät tehtävät ovat lähinnä TEM:n hallinnonalalta eli ELYistä ja TE-toimistoista siirtyviä tehtäviä. Siirtyviä henkilöitä arvioidaan tällä hetkellä olevan noin 3 500. Tehtäviä ja henkilöitä siirtyy myös mm. AVI:sta. Siirtyvien henkilöiden maakuntakohtainen sijoittuminen on vielä alustava arvio ja se voi elää kahden seuraavan vuoden aikana.

Valtion virastoille perustietotekniikkapalvelut tuottaa Valtori. Lähtökohtaisesti Valtori ei voi tuottaa palveluja maakunnille, joten maakuntiin valtiolta siirtyvien henkilöiden perustietotekniikka on sulautettava tulevien maakuntien ratkaisuihin.

KEHA-keskus vastaa tietohallintopalveluista ja järjestelmistä ELYille ja TE-toimistoille. KEHA-keskuksen aloitteesta on tehty alustava siirtosuunnitelma esisuunnittelun kautta yhdessä maakuntien kanssa alkuvuodesta 2018. Tavoitteena on löytää keskitetysti ja maakuntakohtaisesti toteutettavat tehtävät ja sopia toteutustavasta sekä projektoinnista.

5. ICT-palvelukeskus Vimana ja SoteDigi-kehitysyhtiö

5.1. Yhtiöiden työnjako

Valtakunnallisilla palvelukeskuksilla pyritään otamaan käyttöön yhtenäisiä palveluprosesseja ja toimintamalleja sekä aikaansaamaan toiminnallista tehokkuutta ja mittakaavaetuja, jolloin hyödyt tulevat esille pienempinä kokonaiskustannuksina ja toiminnan tehostamisesta saattavina säästöinä.

Vimana Oy ja SoteDigi Oy rakentavat edellytyksiä maakuntien toimintakyvyn syntymiselle, ja ne tuottavat maakunnille ratkaisuja ICT-infrastruktuurin yhdistämiseksi, yhteisiksi tietojärjestelmiksi ja kansallisiin tietojärjestelmiin liittymiseksi (esim. Suomi.fi) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien välisen tietojen liikkumisen tietointegraation ja maakuntajärjestäjän tiedolla johtamisen työvälineiden kansalliseksi toteuttamiseksi. Työ tehdään yhdessä maakuntien ja kansallisten toimijoiden (mm. ministeriöt, KELA, THL, VRK) kanssa.

ICT-palvelukeskukset on perustettu kesällä 2017, ja yhtiöiden alkuvaiheen resursointi hoidetaan valtion pääomituksilla. Maakuntien toiminnan käynnistymisen kannalta kriittisten yhteisten ratkaisujen toteutushankkeet tai niiden suunnittelu on käynnissä. Palveluiden sisältöjä

ja liikkeellelähtöä valmistellaan yhdessä maakuntien ja valtiotoimijoiden kanssa mm. yhteisissä suunnitteluhankkeissa ja palvelukeskusten asiakasneuvottelukunnissa.

SoteDigi-yhtiötä ja Vimana Oy:tä ohjataan ja kehitetään omistaja- ja strategisessa ohjauksessa yhtenä julkisen hallinnon konsernipalvelukokonaisuutena. Yhtiöt toimivat tiiviissä yhteistyössä ja käyvät vuoropuhelua maakuntavalmistelun kanssa. Molempien toiminnan kehittämiseen osallistuvat yhtiöiden asiakasneuvottelukunnat.

Vimanan tehtävänä on SoteDigi Oy:n kehittämien järjestelmien ja sovelusten teknisen ympäristön käyttöönotto ja sen ympäristön ylläpito ja käyttöpalveluiden tarjoaminen yhteistyössä sen yhteistyökumppaniverkoston kanssa.

Vimalla on myös vahva rooli hankinnoissa ja kilpailutuksissa, joilla kehitetään SoteDigin kautta tulevia yhteisiä palveluja ja yhteisiä järjestelmiä, koska SoteDigin kehittämien ratkaisujen tulee olla käyttöönotettavissa kaikissa maakunnissa ja niiden tulee olla yhteensopivia myös maakuntien perusratkaisujen kanssa. Vimalle muotoutuu tätä kautta myös jonkinlainen integraattorin rooli.

5.2. Vimana Oy:n toiminta ja tehtävät

Yhtiön yleisenä tehtävänä on kehittää ja järjestää asiakkailleen digitalisaatiota ja ICT:n hyväksikäyttöä edistäviä ICT-infrapalveluita, toimialariippumattomia ja toimialasidonnaisia järjestelmäpalveluita sekä näihin liittyviä asiantuntijapalveluita. Tavoitteena on myös pidemmällä aikavälillä palvelun laadun ja järjestelmien laadun ja tehokkuuden lisääminen ja kustannusten pienentäminen uudistuksen piirissä olevissa organisaatioissa ja yksiköissä digitalisaation avulla. Periaatteena on, että ratkaisuja ja palveluita ei jatkossa tehtäisi 18 kertaan, vaan pyritään löytämään ratkaisuja ja palveluita, jotka sopivat kaikille tai monille organisaatioille ja yksiköille. Kustannushyötyjä tavoitellaan myös konsolidoinnilla ja keskittämisellä, silloin kun se on mahdollista ja kokonaisuuden kannalta kannattavaa. Tavoitteena on, että yhteisen kehittämisen kautta pystytään tarjoamaan laajempia ja laadukkaampia ratkaisuja ja palveluita kuin mikään organisaatio tai yksikkö pystyisi yksinään toteuttamaan.

Tärkeänä tekijänä käyttäjäystävällisempien ratkaisujen ja parempien palveluiden tuottamisessa, tehokkuuden lisäämisessä ja kustannusten pienentämisessä on digitalisaation vahva lisääminen. Tämä tarkoittaa erityisesti mukana olevien organisaatioiden tarvitsemien ratkaisujen ja palveluiden yhtenäistämistä, yhdessä kehittämistä ja myös yhteisiä ratkaisu- ja palveluarkkitehtuureita pitkällä tähtäimellä.

Yhteisellä ratkaisulla tai yhteisellä palvelulla tarkoitetaan sellaista kokonaisuutta, joka on useamman kuin yhden organisaation käytössä tai sovittu yhteiskäyttöiseksi. Näitä kokonaisuuksia voivat olla palvelukeskusten ja/tai maakuntien vastuulla olevat sovellukset, järjestelmät ja näihin liittyvät asiantuntija-, tuki- ja käyttöpalvelut.

Palvelukeskuksen tehtävänä on tarjota koottuja ratkaisuja ja palveluita laajalle käyttäjäryhmälle. Käyttäjät voivat olla useammasta eri organisaatiosta tai kaikista maakunnista. Toisaalta palvelu, joka on käytössä useammalla kuin yhdellä maakunnalla, voidaan tuottaa keskitettynä (n+1) palveluna palvelukeskuksen toimesta. Koottuja ratkaisuja ja järjestelmiä ovat kaikki sellaiset kokonaisuudet, joita tarjoavat ICT -palvelukeskukset maakunnille ja/tai maakunnissa.

Mikäli palvelua tarjotaan tai palvelua on mahdollista käyttää kaikissa maakunnissa kaikkien käyttäjien toimesta, olisi kyse kansallisesta palvelusta. Kansallisilla ratkaisuilla ja palveluilla

tarkoitetaan sellaista kokonaisuutta, jotka ovat yhteiskäyttöisiä ja tarkoitettu kaikkien organisaatioiden käyttöön.

Tässä vaiheessa Vimanan tehtäväksi on tämentynyt tuottaa alla mainitut kaikkia maakuntia koskevat yhteiset ICT-ratkaisut 1.1.2020 mennessä:

- Maakuntien yhteinen käyttövaltuushallinnan ratkaisu ja tietoverkkojen kytkentäydin kansallisiin ratkaisuihin kytketymiseksi.
- Yhteinen viestintä- ja työskentelyympäristö.
- Kansallinen asianhallintajärjestelmä.
- Maakuntien verkkopalveluratkaisut.
- Suomi.fi palvelutuotteiden käyttöönoton ja käytön tuki.
- Maakuntien toimialariippumattomat ja sote-alueen ulkopuoliset järjestäjien työkalut (perusinfrastruktura valmiina 1.1.2020)

ICT-palvelukeskus Vimana ei toimi markkinoilla. Vimana tuottaa inhouse-periaatteella palveluita omistajilleen. Toiminnassa pyritään välttämään päällekkäisiä investointeja ja hyödyntämään olemassa olevaa infraa ja muita rakenteita mahdollisuuksien mukaan, mikäli tämä on hankintalain ja kilpailuoikeuden kannalta arvioiden mahdollista.

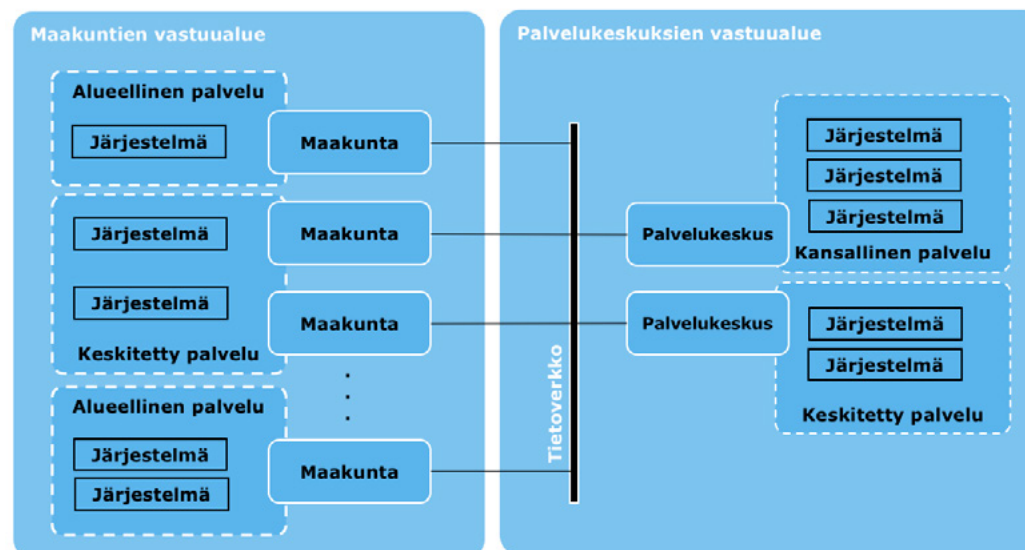
Vimana Oy:n omistus on alkuvaiheessa valtiolla sataprosenttisesti, mutta omistuksesta 90 pro-

senttia siirtyy maakunnille vuoden 2020 alussa. Valtiolle jää 10 prosentin omistusosuus.

Vastuun jakautuminen maakuntien kanssa

Maakunnat vastaavat alueellisesta ratkaisusta. Alueellisten ratkaisujen valinta tehdään maakunnan sisällä yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Maakunnat ovat vastuussa alueellisten ratkaisujen toimivuudesta ja niihin liittyvistä palveluista. Vimana vastaa kootuista, kansallisista ratkaisuisista ja yhteisistä ratkaisuisista ja palveluista.

Johtavana periaatteena toiminnan osalta on, että kaikista käytettävistä ratkaisuisista ja palveluista on sovittu yhdessä ja kaikki osapuolet tietävät mitä ratkaisuja ja palveluita on käytössä, poistetaan tai päivitetään uudempaan versioon.

Kuva 2. Vastuunjako maakuntien ja palvelukeskusten välillä

Periaatteena on, että sovittujen keskitettyjen ja kansallisten palveluiden käynnistys toteutetaan hankkeina sovittu osapuolen toimesta, siihen liittyvät keskitettyjen ja/tai kansallisten palveluiden käynnistysprojektit hoidetaan palvelukeskuksen toimesta ja maakuntakohtaiset käyttöönottoprojektit maakuntien toimesta.

Vuonna 2018 on aloitettu maakuntien ja Vimana Oy:n välinen säännöllinen yhteistyö. Tavoitteena on suunnitella maakuntien kanssa yhteistyössä Vimana Oy:n tuottamia ja käyttöönotettavia ICT-palveluita. Maakuntakohtainen suunnittelu etenee vaiheittain. Maakuntien ja Vimana Oy:n kanssa yhteistyössä tehtävän suunnittelun avulla hallinnoidaan käyttöönotettavia uusia ja korvaavia ICT-palveluja sekä tuotantorakennetta.

Maakuntakohtaisissa suunnittelussa tullaan aikatauluttamaan maakuntien siirtyminen Vimana Oy:n tuottamien palvelujen käyttäjäksi. Tavoitteena on rakentaa toimiva ja kustannustehokas tapa tuottaa palveluja maakunnille soveltuvalla tuotantorakenteella ja mallilla. Asia selvitetään ja suunnitellaan maakunnittain ja osin myös palveluittain. Kannanotot tuotantorakenteista, siirtävistä sopimuksista ja muista palvelutuotantoon liittyvistä asioista tehdään maakuntakohtaisten suunnittelun edetessä.

Vaiheiden tarkoituksena on käynnistää palvelut maakuntauudistuksen ja maakuntalain tavoitteiden mukaisesti. Vimana Oy:n ja maakunnat ratkaisevat ja vaiheistavat yhteistyössä mm.:

- Mahdolliset uudet ja korvaavat palvelut koskien perustietotekniikkaa, tietojärjestelmiä, integraatioita ja tarvittaessa myös tietohallintopalveluita
- ICT-toimijoiden roolit maakunnassa
- ICT-palveluiden tuotantorakenne ja -malli
- Tarvittavien ICT-palveluiden käyttöönotto, priorisointi ja aikataulutus
- Sopimuksiin ja niiden siirtoihin liittyvät selvitykset ja aikataulut
- Uusien palveluiden tarve ja niiden kehittäminen

Vimanan palvelutuotannon tavoitteet ja periaatteet

Vimanan palvelut ja hankesalkku täsmentyvät vuoden 2018 aikana. Vimana tiedottaa palveluista ja niiden aikatauluista suunnitelmien ja toteutusten edetessä. Palveluita kehitetään yhdessä maakuntien kanssa siten, että käynnistys- ja käyttöönottoprojekteissa on mukana pilotti-maakuntia määrittelemässä ja testaamassa tulevia palveluita.

Vimanan tavoitteena on toimittaa ja ottaa käyttöön uusia, uudistuvia sekä yhteiskäyttöisiä tietotekniikkapalveluita. Vimanan tehtävänä on käynnistää ja toimittaa maakunnille sovittuja ja määriteltyjä tietotekniikkapalveluita kustannustehokkaasti ja turvallisesti.

Vimanan periaatteena on tuottaa palvelut lähellä asiakasta ja kehittää palveluita yhdessä asi-

akkaan kanssa. Vimana kilpailuttaa, valitsee ja hankkii sovitut palvelut itse valitsemiensa toimittajien kanssa. Vimanan tuottamat palvelut ovat luotettavia ja helposti käyttöön otettavissa, ja ne mahdollistavat maakuntien tuloksellisen toiminnan ja kehittämisen.

Roolinsa puolesta Vimana ei ole vain valmistelija vaan erityisesti toimija, joka valmistele ja käynnistää sovitut yhteiskäyttöiset palvelut (käynnistysprojekti), sekä valvoo että ne otetaan tehokkaasti käyttöön asiakasorganisaatioissa ja maakunnissa (käyttöönottoprojektit) ja että niitä tuotetaan asiakkaan (maakunnat) kanssa määritellyllä laadulla (palvelutuotanto).

Vimanan toiminnan peruseriaatteena on tuotettuihin palveluihin tyytyväiset asiakkaat. Vimana seuraa jatkuvasti asiakkaiden palvelutyytyväisyyttä ja kehittää tarjoamiaan palveluita saamansa palautteen mukaisesti. Vimanan palveluita kehitetään yhteistyössä maakuntien ja asiakkaiden kanssa. Vimanalle on perustettu asiakasneuvottelukunta. Tulevat maakunnat ja toimialat nimeävät edustajat asiakasneuvottelukuntaan. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat maakuntia henkilöjäseninä. Asiakasneuvottelukunta on tärkeä yhteistyön ja tiedonvaihdon kannalta, se on osaltaan varmistamassa turvallista siirtymää maakuntamalliin ja päällekkäisyyksien välttämiseksi. Asiakasneuvottelukunnan jäsenet ja tarkemmat tehtävät löytyvät [täältä](#).

Ensimmäiset valmistelussa olevat palvelut, hankkeet ja käynnistysprojektit

ViVa-tiimityöympäristö on valmiina

Vimanan palvelutuotannon rakentamisvaihe on käynnistetty syksyllä 2017. Vimanan peruspalveluihin kuuluva ja tavoitteena ollut Microsoft O365 -teknologiaan pohjautuva ViVa-tiimityöympäristö on pilottikäytössä ensimmäisillä maakunnilla.

ViVa-palvelu tarjoaa käyttäjille toimistokäyttöön tarkoitettuja työkaluja. Palvelu pitää sisällään sähköpostin, kalenterin, kokous- ja neuvottelutyökalut, Office-työkalut, tiimityötilan (SharePoint), dokumentin hallinnan (OneDrive) ja tuen videoiden jakamiseen (Stream).

Teknisesti palvelun laajamittaisen käyttö voidaan aloittaa syksyllä 2018, jolloin Tietoverkko-hankkeessa luotu esikytöntäydin mahdollistaa palvelun käytön sisäverkosta käsin.

Vimanan tavoitteena on, että ViVa-palvelut otetaan käyttöön maakunnissa mahdollisimman nopeasti. Tavoitteena on, että maakunnat, joilla ei ole käytössä O365-arkkitehtuuriin liittyviä palveluita, saavat ne ViVa-palvelun kautta käyttöön nopeasti ja tehokkaasti. Toisaalta maakunnat, joissa jo on käytössä O365-arkkitehtuuriin liittyviä palveluita, voivat harkita ViVa-palveluihin siirtymistä, mikäli näihin ympäristöihin ei liity on-premise -ratkaisuja. Maakunnat, joissa on

Kuva 3. ViVa-palvelut

jo käytössä pitkälle vietyjä O365-arkkitehtuuriin perustuvia ratkaisuja, joudutaan sopimaan erikseen yhdessä VM-kanssa.

Tavoitteena on, että maakunnat käyttävät O365-arkkitehtuuriin pohjautuvia toimistotyökaluja ennen maakuntalain voimaan tuloa 2020.

Käyttövaltuushallinta (KVH) käynnistyy

Keskitetty käyttäjä- ja käyttövaltuushallinta on välttämätön Viman palveluiden järkeväle käytötavalle maakunnissa. Tavoitteena on käynnistää KVH-palvelut mahdollisimman nopeasti (kevät 2019), jotta maakuntien käyttä-

jien siirtyminen Viman palveluihin on mahdollista järkevällä tavalla. KVH mahdollistaa palvelun piirissä olevien käyttäjien toimimisen tulevaisuudessa yhdellä identiteetillä maakuntien ja keskitettyjen palveluiden välillä (2020).

Tehokas ja toimiva KVH tarjoaa parhaan mahdollisen käyttömukavuuden, tietosuojan ylläpidon ja varmistamisen, kustannustehokkaan toiminnan, keskitettyjen palveluiden tarjoamisen järkevästi maakunnille ja se helpottaa järjestelmien välistä integrointia. Epäsuorina hyötyinä KVH yhtenäistää monien erilaisten maakunnissa käytössä olevien käyttövaltuushallintojen toimintatapoja, teknisiä ratkaisuja, integraation ja käyttäjäidentiteetin toteuttamisen.

Digimuutoksen hanketoimistonjohtoryhmä on kokouksessaan 31.1.2018 hyväksynyt KVH-hankkeen käynnistämisen, jonka tavoitteena on KVH-palvelun käynnistäminen. Vimana on tämän perusteella aloittanut KVH-ratkaisun valmistelut, jonka tarkoituksena on tarkentaa tarvittavaa ratkaisua, kilpailuttaa ja hankkia identiteetinhallintaan tarkoitettu ratkaisu vuoden 2018 aikana. Tavoitteena on maakuntien KVH-käyttöönnotot 2019 kevästä lähtien.

Suunniteltu KVH-ratkaisu käsittää maakunnille tarkoitettua kansallista IdM/IAM-ratkaisun (Identity Management), kaikkien niiden maakuntien identiteettien hallintaan, joiden on tarkoitus käyttää yhteisiä ja keskitettyjä järjestelmiä. Periaatteena on, että maakunnat hallitsevat

itse KVH-ratkaisussa olevia identiteettejä, jotka siirretään kansallisen IdM/IAM-ratkaisuun erityisen maakunta IdM/IAM-ratkaisun kautta. Mikäli maakunnalla on käytössä oma IdM-ratkaisu, se liitetään suoraan kansalliseen IdM/AIM-ratkaisuun. Maakuntien tulee itse hoitaa IdM-ratkaisun käyttöönotto maakunnan alueella olevissa organisaatioissa.

Tavoitteena on, että maakunnat aloittavat KVH-palveluun siirtymisen keväällä 2019 ja pyrkivät olemaan mahdollisimman valmiina KVH-palvelun käytössä jo vuoden 2019 aikana.

Perustietotekniikan hankintojen valmistelu alkanut

Vimanan tavoitteena on tehokkaiden ja kilpailukykyisten palveluiden tuottaminen. Näiden palveluiden tuottaminen edellyttää hyvää hankintatoimea ja toimittajien kilpailutusta palveluiden

pitämiseksi kilpailukykyisenä myös tulevaisuudessa. Perustietotekniikan hankintapalvelun (PTT) tehtävänä on sopimuksiin liittyvät järjestelyt ja hankinnat¹.

Rakennusvaiheessa (2018–2019) keskitetään sovittuja perustietotekniikkapalveluita palvelukeskuksen puitejärjestelyjen kautta. Muutoksessa tarvitaan kilpailutuksia, sopimusten hallintaa sekä toimittajahallintaa. Lisäksi tarvitaan teknisiä muutoksia ja palvelujen rakentamista sekä olemassa olevien sopimusten konsolidointia.

Digimuutoksen hanketoimiston johtoryhmä on kokouksessaan 31.1.2018 hyväksynyt PTT-palvelun käynnistämisen, jonka tavoitteena on asiantuntijaresurssien ja päätelaitteiden hankinta. Vimana on tämän perusteella aloittanut hankinnan valmistelut, jonka tarkoituksena on tarkentaa hankinnan kohdetta, kilpailuttaa ja hankkia tarvittavat palvelut vuoden 2018 aikana, jotta maakunnat voivat aloittaa tuloksien hyödyntämisen vuoden 2019 alusta lähtien.

Vimana ottaa vastuun perustietotekniikan hankinta- ja kilpailutuskalenterista esiselvityksen tulosten julkaisun jälkeen. Vimana ilmoittaa tulevista hankinnoista ja kilpailutuksista erikseen

¹ Lue lisää Vimanan ja maakuntien rooleista hankinnoissa ICT-sopimukset ja hankinnat -ohjeesta: <http://alueuudistus.fi/digimuutosohjelma>

Vimanan Internet-sivustolla. Jokainen kilpailutus hankkeistetaan ja resursoidaan erikseen Vimanan toimesta.

Tietoverkkojen muutoksia tarvitaan

Vimanan palveluiden käyttö maakunnissa edellyttää tietoliikennejärjestelyiden toteuttamista maakuntien sisällä ja yhteisten palvelujen välillä. Tavoitteena on yhdistää tietoliikenneverkkoja erilaisten keskittymien avulla hyödyntämällä ensi vaiheessa olemassa olevia ratkaisuja ja rakentamalla myöhemmin palveluita parhaiten tukeva kytkentäydin maakuntien ja palveluiden käyttöön. Nämä ratkaisut voivat sisältää myös konesali- ja kapasiteettipalveluihin kohdistuvia järjestelyjä.

Kuten KVH-palvelu, myös tietoliikennejärjestelyjä tarvitaan Vimanan palveluiden käytön mahdollistamiseksi. Kansallisen tason järjestelyt vaativat aikaa (2020), ja tämän takia liikkeelle lähtö muutoksien osalta on tapahduttava ensin (2018) hyödyntämällä olemassa olevia keskittymiä ja ratkaisuja.

Hankkeen päätavoitteena on kansallisen kytkentäytimen toteuttaminen maakuntien ja sovitujen palvelukeskusten välille. Aikataulullisten syiden takia toteutetaan ensin nykyisiin verkoihin pohjautuva tilapäinen esikytkentäydin. Hankkeen toteutus edellyttää lisäksi yhteisen toteutussuunnitelman ja tietoturvaohjeistuksen luontia sekä tiivistä yhteistyötä maakuntien

tietoliikenneympäristöistä vastaavien tahojen (maku & operaattorit) kanssa.

Hankkeen tuloksena maakuntien tietoliikenne pohjautuu kansalliseen kytkentäyttimeen, jonka kautta voidaan hallitusti yhdistää maakuntien omat tai kuntien kanssa yhteistyössä toteutetut liityntäverkot sekä palvelutarjoajayhteydet.

Tavoitteena ovat maakuntien lopullisen Tietoverkot-palvelun käyttöönotot 2019 keväästä lähtien. Tietoverkot-hanke on toteutettava yhteistyössä Vimana ja maakuntien tietoverkoista vastaavien tahojen kanssa. Periaatteena on, että maakunnat vastaavat omalla alueellaan olevien tietoverkkojen tarvitsemista muutoksista ja Vimana vastaa kytkentäytimen rakentamisesta sekä keskitettyjen palveluiden liittämistä tähän tietoverkkoon yhdessä näiden palvelutarjoajien kanssa.

Digimuutoksen hanketoimiston johtoryhmä on kokouksessaan 31.1.2018 hyväksynyt Tietoverkko-hankkeen käynnistämisen, jonka tavoitteena on maakuntien Tietoverkko-palvelun käynnistäminen. Vimana on tämän perusteella aloittanut Tietoverkko-ratkaisun valmistelut, joiden tarkoituksena on tarkentaa tarvittavaa ratkaisua, rakentaa nykyisiin yhteyksiin pohjautuva esikytkentäydin ja käynnistää varsinaisen kilpailutus ja hankkia identiteetinhallintaan tarkoitettu ratkaisu vuoden 2018 aikana. Tavoitteena on maakuntien KVH-käyttöönotot 2019 keväästä lähtien.

Vimana toteuttaa yhteiset vaatimukset kansallisten ja yhteisten palveluiden tuottamiseen.

Esimerkiksi:

AD-rakenne

AD-käyttäjätunnuspolitiikka

AD-nimeämiskäytännöt

Tietoliikennetarpeiden jaottelu ja tuotanto

Sähköpostiobjektien nimeämiskäytännöt

O365-käyttöpolitiikka

O365-tietoturvamäärittelyt

O365-AIP/Luokittelu

O365-nimeämiskäytännöt

Yleisen asianhallinnan järjestelmän valmistelusta ja toteutuksesta

Maakunta tarvitsee toimiakseen virallisten hallinnollisten asioiden kirjaamiseen ja käsittelyyn sekä arkistointiin asianhallintajärjestelmän. Asianhallintajärjestelmän tulee integroitua muihin maakunnan järjestäjä- ja liikelaitosorganisaation hallinnollisiin järjestelmiin, sillä tulee olla sähköisen säilytyksen lupa ja mahdollisuus käyttää sähköistä hyväksymismenettelyä.

Ratkaisu ei tule korvaamaan erilaisia substanssiasioden käsittelyjärjestelmiä ensimmäisten vuosien aikana, vaan tarjoa perustoiminnot maakunnan hallittuun viranomaisasioiden käsittelyyn ja kirjaamiseen.

Palvelun rakentamisen lähtökohtana on jonkin nykyisin laajasti käytössä olevan järjestelmäkonaisuuden käyttöönotto maakunnissa.

Vaikutukset maakuntien investointitarpeisiin: Jokainen maakunta joutuu kokoamaan nykyisten toimijoiden erilliset asianhallinnat kokonaisuuteen. Lisäksi vanhoja sopimuksia umpeutuu ja uusia järjestelmiä on hankittava. Yhteinen suunnittelu, arkkitehtuurityö, tarvittavien tuotteiden kilpailutus, kehittäminen ja käyttöönotto vähentävät alueellisten hankkeiden määrää.

Digimuutoksen hanketoimiston johtoryhmä on kokouksessaan 20.3.2018 hyväksynyt Asianhallinta-hankkeen käynnistämisen, jonka tavoitteena on kansallisen Asianhallintajärjestelmän hankinta ja käyttöönotto. Tavoitteena on asiahallinnan ja arkistointiratkaisun hankinta ja kilpailutus vuoden 2018 aikana niin, että maakunnat voivat aloittaa näiden ratkaisujen käyttöönoton vuoden 2019 kevään aikana.

Suomi.fi- palvelujen käyttöönotto ja käytön tuki maakunnissa

Muutoksen jälkeisessä siirtymävaiheessa lähdetään keskittämään Suomi.fi-palveluiden käyttöönottoa maakunnissa. Vimana tukee Väestörekisterikeskusta Suomi.fi-palveluiden sovittamisessa maakuntien arkkitehtuureihin. Tavoitteena on, että Vimana vastaa keskitetysti Suomi.fi-palvelutuotteiden käyttöönotosta ja käytöstä maakunnissa. Tässä tehtävässä Vi-

mana käyttää Väestörekisterikeskuksen kanssa yhteisesti sovittua toimintamallia, ohjeistusta, käyttöönoton prosesseja ja tukimallia.

Tavoitteena on, että ratkaisu edistää maakuntien oman asiakaspalvelun ja toiminnan digitalisointia sekä nopeuttaa Suomi.fi-palvelujen leviämistä.

Vimanan näkökulmasta Suomi.fi-palveluiden käyttöönotto on Suomi.fi palvelutuotteiden (useita) käyttöönottoa maakunnissa. Suomi.fi-palvelutuotteet ovat VRK:n vastuulla, ja niistä vastaavat palvelutuotekohtaiset tiimit, joiden vastuulla on näiden palvelutuotteiden kehittäminen ja asiantuntijatason tuki.

Vimanan johdolla toteutettu Suomi.fi esiselvitys on valmistunut huhtikuussa 2018. Esiselvitys toteutettiin yhteistyössä maakuntien edustajien ja VRK:n kanssa. Tavoitteena on Vimanan Suomi.fi-palvelutuotteiden käyttöönoton ja käytön tuen käynnistäminen vuoden 2018 aikana.

Muiden kuin esiselvityksessä mukana olleiden palveluaihioiden käyttöönotto

Vimanan verkkosivustopalvelu

Vimana tuottaa maakunnille verkkosivustojen toteuttamiseen ja ylläpitoon liittyviä palveluita. Palvelun kautta toteutettujen hankkeiden ja projektien kautta kehitetään maakuntien verkkosivustoratkaisuja ja verkkoviestintää.

Palvelu perustuu Vimanan tarjoamiin maakunta-kohtaisiin verkkosivustoalustoihin ja sovittujen julkaisujärjestelmien käyttöön, sekä maakuntien kanssa yhteisesti toteutettavaan ratkaisujen kehittämiseen, hankintaan ja hallintamalliin.

Palvelun avulla maakunnat voivat tulevaisuudessa uusia tai käynnistää maakuntakohtaiset verkkosivustot hyödyntämällä tarjottavaa kapasiteettia, valmiita sivustopohjia, käyttöpalvelua ja asiantuntijoita, sekä keskittyä itse nopeammin sisällöntuotantoon.

Vimana on keväällä 2018 koonnut yhdessä Kuntaliiton kanssa yhteistyöstä kiinnostuneet maakunnat yhteen, ja tämän esiselvityksen pohjalta on syntynyt käsitys tarjottavasta palvelusta ja yhteistyön tarpeesta. Vimana ja nimetyt maakunnat ovat aloittaneet kaikkien maakuntien käyttöön tarkoitettujen julkaisujärjestelmäkohtaisten sivustopohjien valmistelut. Tavoitteena on Vimanan verkkopalvelusivustopalvelun käynnistäminen vuoden 2018 aikana.

Valtiolle jäävien järjestelmien liityntäpinnat

Valtiolle jäävät järjestelmät ovat eri ministeriöiden vastuulla ja hallinnassa olevia järjestelmiä. Näiden järjestelmien käyttö tulee mahdollistaa maakuntien käyttäjille ja maakunnista palvelukeskuksien palvelukseen siirtyville käyttäjille. Järjestelmien ja niihin liittyvien palveluiden sujuva käyttö maakunnissa edellyttää jatkossa Vi-

manan toimimista integraattorina ja perusinfraan riittävää hallintaa maakunnan alueella. Tarkoituksena on tuottaa yksinkertaistettu liityntätapa valtion järjestelmille ja järjestelmien maakuntakäytölle. Tavoitteena on, ettei yksittäistä järjestelmää tarvitse liittää erikseen jokaiseen maakuntaan tai käyttävään maakunnan organisaatioon vaan liitanta tapahtuu maakuntien tietoverkot kytkentäytimen ja kansallisen käyttäjä- ja käyttövaltuushallinnan kautta.

Vimana selvittää yhdessä ministeriöiden ja eri keskusvirastojen kanssa palvelut, joita Vimana voisi jatkossa tuottaa eri valtiotoimijoille ja tuottaa tällä tavalla niille myös lisäarvoa.

Järjestäjien työkalut

Vimanan Järjestäjien työkalut -hanke on laaja kokonaisuus, jossa tiedolla johtaminen on yksi osapalvelu. Muita osapalveluita ovat esimerkiksi asiakkuudenhallinta, asiakaskyselyt, neuvonta, asianhallinta, rahoituksen seuranta, strategia-työkalut, henkilöstö ja osaaminen, sopimuksen hallinta. Palvelun tarkoituksena on näiden palveluiden käyttöönotto ja käynnistäminen yhdessä maakuntien kanssa. Järjestäjien työkalut -palvelun tavoitteena on hyödyntää tietoa ja tuoda tieto osaksi maakuntien päätöksentekoprosessia. Tässä tiedolla johtaminen ei ole vain ylimmän johdon asia, vaan se voi liittyä kaikkiin päätöksentekotilanteisiin – sekä strategisiin, taktisiin että operatiivisiin. Oleellista on ymmärtää, että kyseessä on ensisijaisesti kulttuurin ja

sen kautta prosessien muutos: päätökset tehdään analysoidun tiedon pohjalta.

Tiedolla johtaminen ei ole IT:n asia, vaan se koskee kaikkia funktioita, ja IT/Vimana voi olla tässä vain käytännön mahdollistaja. Vimanan tehtävänä on luoda perusinfrastruktuuri tarvittavan datan keräämiseksi ja hyödyntämiseksi, hankkia ja kehittää työkalut tiedolla johtamiseen sekä tarjota käyttöpalveluita valittujen ja sovitujen palvelukokonaisuuksien ympärille. Vimana myös hallinnoi ja kehittää infrastruktuuria, niin että maakunnat ja kehitysyritykset voivat tuoda uusia palveluita mukaan tiedolla johtamisen kokonaisuuteen. Lisäksi Vimanan tulee tarjota maakunnille työkaluihin ja tiedolla johtamiseen liittyvää asiantuntija-apua.

Vimana on selvittämässä, mitä palveluita ja tarpeita järjestäjien työkaluihin ja tiedolla johtamiseen liittyy maakunnissa². Vimana selvittää kevään 2018 aikana, miten Vimana voi auttaa maakuntia tiedolla johtamisessa ja mistä palvelukokonaisuuksista kannattaa aloittaa. Tavoitteen on asiantuntija-avun ja etenemissuunnitelman laatiminen sekä käytännön ratkaisujen löytäminen jo vuoden 2018 aikana. Kaikkiaan järjestäjien työkalut tulee olemaan pitkäaikai-

² Kokonaisuutta työstetään myös digimuutosohjelman maakuntien järjestämistehtävissä tarvitsemiin digipalveluihin keskittyvässä esisuunnitteluhankkeessa.

nen kehitystyö, joka tulee koostumaan moninaisista hankkeista ja projekteista tulevina vuosina.

5.3. SoteDigi-yhtiön toiminta ja tehtävät

SoteDigi-yhtiö on laissa säädettävää erityistehtävää toteuttava erityistehtävayhtiö. Se vastaa kansallisesti kehitettäviin sosiaali- ja terveydenhuollon uusiin digitaalisiin ratkaisuihin liittyvien hankkeiden ja hankintojen toteuttamisesta ja niitä tukevasta kehittämisestä. SoteDigi-yhtiö toimii yhtenäispolitiikan ja maakuntien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuurin puitteissa valtioneuvoston toimeksiannosta tai valtioneuvoston tai maakuntien tilauksesta. Valtioneuvoston toimeksiannot sekä yhtiön ohjaus valmistellaan valtiovarainministeriön koottavassa valtioneuvoston yhteisessä maakuntien digitalisoinnin ohjaustoiminnossa, joka toimii yhteistyössä maakuntien kanssa.

Yhtiön toimialana ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen tietointegraation ja tiedolla johtamisen ja analytiikan uusien digitaalisten ratkaisujen kehittäminen ja käyttöönottopalvelut. Yhtiöllä on vastuu käyttöön otettujen ratkaisujen vaativimmasta ylimmän tason käytön tuesta. Yhtiöllä on uutta luova, innovatiivisuutta edistävä kehitystehtävä. Yhtiö hyödyntää soveltuvin osin uusia, nousevia teknologioita, joita tätä kirjoitettaessa ovat mm. massadata (big data), IOT-ratkaisut, keinoäly ja robotiikka.

SoteDigi-yhtiö tavoittelee ensisijaisesti yhteiskunnallista tulosta. Omistamisen strateginen intressi on sosiaali- ja terveydenhuollon digitaalisen infrastruktuurin kustannustehokas ja kustannusvaikuttava kehittäminen sekä tietojen ja tietojärjestelmien integraation ja yhteentömmivuuden ja tiedolla johtamisen varmistaminen kansallisesti. Yhtiön toiminnan pitkäaikainen tuottotavoite vastaa keskimääräistä kolmen vuoden valtionvelan korkoa. Tuottoa ei edellytetä ennen vuotta 2019 päättyvää tilikautta.

SoteDigi-yhtiö ei toimi markkinoilla, vaan on maakuntien sekä valtion ja sen osana mahdollisesti Kelan osalta hankintalainsäädännön mukainen sidosyksikkö (in house -yhtiö). SoteDigi-yhtiö perustaa tarpeen mukaan tytäryhtiöitä,

esimerkiksi sen toiminnassa syntyneiden innovaatioiden ja kehittämistulosten hyödyntämiseksi ja siirtämiseksi markkinoille (ns. Spin off -yhtiötä) ja omistaa niitä alkuvaiheen ajan. Yhtiö voi käyttää spin off -toiminnan tulokset perustehtävänsä rahoittamiseen.

SoteDigi-yhtiö kehittää ja ylläpitää tehtävänsä mukaisia järjestelmiä ja palveluja liiketaloudellisin periaattein. Yhtiö rahoittaa investointinsa ottamalla lainoilla ja tulorahoituksella. Se kerää asiakkailta maksuja, jotka muodostuvat kunkin asiakkaan kanssa solmittavan palvelusopimuksen perusteella. Asiaksmaksut voivat siten olla eri asiakkaille erisuuruiset riippuen käytettävistä palveluista.

Digiosaamisen tukeminen on oleellista, jotta kehitetyt ICT-ratkaisut saadaan sote-organisaatioiden ja ammattilaisten käyttöön. Muutoin fiksitkaan ICT-ratkaisut eivät synnytä digitalisaatiota eli toiminnan muutosta. Muutoksen pitää olla myös parannus entiseen. Tästä syystä on ajateltu, että SoteDigi-yhtiön yhtenä tehtävänä on parhaiden toimintamallien ja digipalveluiden saaminen koko Suomen käyttöön. SoteDigi Oy:n palveluihin sisältyisi asiakasorganisaatioille tarjottava tuki- tai konsultointipalvelu, joka auttaa niitä ottamaan uudet SoteDigi-yhtiön tuottamat ICT-ratkaisut käyttöönsä niin, että niiden toiminta paranee ja tehostuu. Henkilöstön koulutus on kokonaisuutena kuitenkin organisaatioiden omalla vastuulla.

SoteDigin ensimmäiset hankekokonaisuudet

SoteDigi Oy on käynnistänyt seuraavien hankkeiden valmistelun ja 1.1.2020 mennessä toteuttaa seuraavat toimenpiteet:

- Kansallinen integraatioalusta
- Järjestäjän työkalut ja tiedolla johtaminen
- Asiakkaan sähköiset sote-palvelut

Kansallinen integraatioalusta

Kansallisen integraatioalustan keskeinen tavoite on sote-tiedon oikea-aikainen ja -sisältöinen liikkuminen maakuntien välillä sekä maakuntien ja palveluntuottajien välillä. Integraatioalustalla yhdistetään eri tietolähteissä olevia tietoja sekä järjestäjän että tuottajan (ammattilaisten), mutta myös asiakkaiden käyttöön.

Kansallinen integraatioalusta on välttämätön, koska se varmistaa tietojen liikkumisen maakunnan sote-yksiköiden, yksityisten valinnanvapaus- ja muiden palvelujen tuottajien välillä sote-uudistuksen edellyttämällä tavalla. Uudistuksen tarvitsemat muutokset kyetään toteuttamaan mahdollisimman vähin häiriön asiakkaiden palveluille sekä säilyttäen asiakkaan tietosuoja kaikissa tilanteissa.

Projekti toteuttaa hankittavan integraatioalustan avulla tarvittavat integraatiot uusiin sote-järjestelmiin, kuten järjestäjän tiedolla johtamisen työkalut tai asiakkaan tilannekuva.

Lisäksi sillä toteutetaan tarvittavin osin integraatiot maakuntien käyttöön jääviin vanhoihin soite-tietojärjestelmiin. Molemmassa käyttötarkoituksissa toteutetaan soite-uudistuksen kannalta välttämättömät integraatiot 1.1.2020 mennessä.

Projekti etenee seuraavasti:

- Integraatioalustan hankintamenettelyn käynnistäminen (UNA oy, 2017)
- Kansallisten rekisterien (Kanta,ym.) tietosisällöt ja järjestäjän tietojen integraatiotarpeiden määrittely (2018)
- Neuvottelukierrokset ja tarjous/sopimusprosessi (2018)
- Kansallisen integraatioalustan rakentaminen, vaihe 1 (2019) sisältäen
 - o tietojen keräysmekanismien määrittely,
 - o integraatioteknologiavalinnat,
 - o toteutustyöstä sopiminen keskeisten osa puolten kanssa,
 - o loppukäyttäjille hyötyjä tuottaja tilanne kuva/yhteenvedo Kanta-palvelun ja muiden tietolähteiden tiedoista.

Järjestäjän työkalut ja tiedolla johtaminen

Maakunnat tarvitsevat soite-palvelujen järjestäjänä ja tuottajana sekä tiedolla johtamisen että palvelutuotannon operatiivisen johtamisen työkalut. Maakunta- ja soite-uudistuksen digimuu-tosohjelmassa on käynnissä STM:n johdolla kolme esiselvitys- ja valmisteluhanketta järjestäjän

tiedolla johtamisen työkalujen kehittämiseen. Nämä hankkeet valmistuvat kesäkuussa 2018, ja niiden tulosten perusteella täsmennetään tarvittavat järjestäjän työkaluihin ja tiedolla johtamiseen liittyvät toteutusprojektit. Lisäksi osana maakunta- ja soite-uudistuksen valmistelua tehdään maakuntakohtaiset selvitykset järjestäjän työkalujen ja tiedolla johtamisen ratkaisujen tilanteesta.

Em. selvitysten pohjalta ratkaistaan, mitkä toteutukset tehdään kansallisina, mitkä kaikille maakunnille yhteisinä ja mitkä maakuntakohtaisina. Toteutuksissa hyödynnetään maksimaalisesti olemassa THL:n tiedonkeruut, Kanta-palveluihin liittyvät tietoallas- ym. tekniset ratkaisut, Vimana Oy:n ja mahdollisten muiden kansallisten toimijoiden koko maahan tarjoamat ratkaisut.

Projekti tuottaa SoteDigi oy:n vastuulle sovitut, kaikille maakunnille yhteiset ICT-ratkaisut ja palvelut soite-uudistuksen uuden rakenteen johtamisessa 1.1.2020 välttämättömät järjestäjän ja tiedolla johtamisen työkalut.

Järjestäjän työkalujen rakentamiseen liittyvät tehtäväkokonaisuudet ovat seuraavat, osa toteutuksista on käynnissä erillisissä hankkeissa, joiden tuotoksia projekti hyödyntää³:

- KUVA-ohjelma (STM, THL), sis. mm. järjestäjän tehtävien minimitietosisältöjen määrittelyn (2017–2019)

- Maakuntatieto-ohjelma (VM)
- Kansallisten rekisterien tietosisällöt (THL, Kela, Valvira/Luova-virasto, VRK, PRH, jne.) (2018)
- Palveluntuottajarekisteri (Valvira/Luova-virasto)
- Kansallinen tulorekisteri (VERO)
- Järjestäjän tiedolla johtamisen palveluarkkitehtuuri (2019)
- Valinnanvapausmallin työkalut (Kela, VRK)
- Järjestäjän työkalut, korvausmallit ja maksuvälineet (kapitaatio, palveluseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Järjestäjän työkalut ja tiedolla johtamisen ratkaisut, toteutuksen 1. vaihe on valmis 1.1.2020.

Asiakkaan sähköiset sote-palvelut

Asiakkaan sähköisten sote-palvelujen projekti tuottaa työkaluja, joilla asukas voi itse seurata omaa vointiaan ja avuntarvettaan, osallistua hoitoon sekä huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. Asiakkaan itsepalvelut mahdollistavat palvelujen kysynnän vähentämisen sekä palvelujen oikeamman ja oikea-aikaisemman kohdentumisen (esim. vähentämällä turhia päivystyskäynnejä).

³ Kokonaisuutta työstetään myös digimuutosohjelmassa seuraavissa hankkeissa: Maakuntien järjestämistehtävissä tarvittavat digipalvelut ja SOTE-tiedolla johtamisen esisuunnitteluhankkeet.

Projektin tuotoksena syntyvät sähköiset palvelut mahdollistavat yhdenmukaiset sähköiset sote-palvelut ja palvelupolut koko maassa organisaatiosta riippumatta. Tämä on myös valinnanvapausmallin edellytys ja tukee sote-uudistuksen integraatiotavoitteen saavuttamista. Yhtenäiset "virtuaalisote"-palvelut tukevat kansalaisia myös palvelujen löytämisessä ja saannissa sote:n hallinnollisten rakenteiden muuttuessa.

1. vaiheessa toteutetaan sote-uudistuksen kannalta välttämättömät palvelut 1.1.2020 mennessä.

Hankkeen 1. vaihe sisältää seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- asiakkaan sähköisten sote-palvelujen palveluarkkitehtuurin rakentaminen
- valitut perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tietojen jakaminen ja hoitopolut asiakkaalle ja ammattilaiselle (ODA ja Virtuaalisairaala)
- asiakkaan neuvonta ja ohjaus (digi, chat, puhelin, fyysinen palvelupiste)
- sähköinen ajanvaraustoiminto
- asiakkaan sosiaali- ja terveystietojen tilannekuva

Asiakkaan sähköisistä sote-palveluista on käynnissä kaksi kansallista hanketta, ODA- ja Virtuaalisairaala-hankkeet, jotka tuottavat sähköiset Omaolo- ja Terveyskylä-palvelut. Kumpaakin on tuettu 50-prosenttisella valtionavustus-rahoituksella, noin 6 miljoonalla eurolla, ja rahoitus

päätyy lokakuussa 2018. ODA-Omaolo-palvelut siirtyvät SoteDigi Oy:n vastuulle vuoden 2018 aikana. Neuvottelut vastaavasta toteutuksesta Virtuaalisairaala-hankkeen osalta ovat käynnissä.

Lisäksi osa toteutuksista on käynnissä erillisissä hankkeissa, joiden tuotoksia projekti hyödyntää. Muita projektiin liittyviä hankkeita ovat 116117-puhelinpalvelu, VRK:n Kansalaisneuvonta, Kelan valinnanvapausmallin tiedonhallintapalvelun neuvontaan liittyvä hanke sekä maakuntien omat hankkeet.

SoteDigin yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

SoteDigi-yhtiö käynnistää yhteistyön maakuntien valmistelijoiden ja digivalmistelijoiden kanssa niin, että maakunnille syntyy selkeä käsitys yhtiön tehtävistä, hankkeista ja toimintamalleista. Konkreettisia yhteisiä asiakokonaisuuksia ovat hankkeiden jatkokehittäminen pääosin alueellisin voimin, ratkaisujen pilotointi ja käyttöönotto maakunnissa.

SoteDigin palveluiden lähtökohtana palveluiden rakentamisessa on jo olemassa olevien KANTA-, Suomi.fi- ja vastaavien ratkaisujen hyödyntäminen, mikä edellyttää luonnollisesti jatkuvaa yhteistyötä KELAn, VRK:n, THL:n ja vastuuministeriöiden kanssa.

6. Pelastustoimi

6.1. Julkisen hallinnon turvallisuusverkko (TUVE)

Julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain (10/2015), jäljempänä turvallisuusverkkolaki, mukaan turvallisuusverkko on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva tietoyhteiskuntakaassa (917/2014) tarkoitettu viranomaisverkko, joka täyttää korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset siten kuin siitä mainitussa laissa erikseen säädetään tai lain nojalla määrätään.

Turvallisuusverkkoon kuuluu viestintäverkko ja siihen välittömästi liittyvät laittilat, laitteet, muu infrastruktuuri sekä turvallisuusverkon yhteiset palvelut.

Turvallisuusverkon palvelutuotanto on turvallisuusverkkolaissa jaoteltu kolmeen palveluryhmään:

- 1) verkko- ja infrastruktuuripalvelut (STUVE)
- 2) tieto- ja viestintätekniiset palvelut (Valtori)
- 3) integraatiopalvelut (Valtori)

Mainittuja palveluja tuottavat Suomen Erillisverkot Oy ja sen tytäryhtiö, Suomen Turvallisuusverkko Oy, jäljempänä STUVE (verkko- ja infrastruktuuripalvelut) ja Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori (tieto- ja viestintätekniiset palvelut sekä integraatiopalvelut).

Turvallisuusverkon käyttöön velvoitetut

Turvallisuusverkon käyttövelvoite koskee sel-laista valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskus-toimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluun liittyvää viranomaisten sisäistä, välistä ja ulkoista yhteistoimintaa ja viestintää, joissa noudatetaan korkean varautumisen tai turvallisuuden vaatimuksia.

Turvallisuusverkkolain mukaan mm. pelastuslaissa (379/2011) tarkoitettut pelastustoimen viranomaisten on käytettävä turvallisuusverkkoa silloin, kun ne hoitavat edellisen kappaleen mukaiseen toimintaan liittyviä tehtäviä.

Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan (STUVE) palvelut ovat:

- 1) turvallisuusverkon runkoverkkopalvelu;
- 2) fyysisen liityntäpalvelun tarjoaminen turvallisuusverkon runkoverkkoon.

Turvallisuusverkkolain mukaisia infrastruktuuripalveluja ovat laitetilojen sekä laite- ja antennipaikkojen tarjoaminen käyttäjille ja palvelutuottajille.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen (STUVE) tuottajan tehtävänä on:

- 1) yksinoikeudella tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon verkkopalvelut;
- 2) yksinoikeudella hallinnoida turvallisuusverkon laitetiloja ja laitteita sekä tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon muita yhteisiä infrastruktuuripalveluja;
- 3) vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan (Valtori) yhteisiä tieto- ja viestintäteknisiä palveluja ovat:

- 1) päätelaite- ja käyttäjätukipalvelut;
- 2) viestintätekniset palvelut;
- 3) muut kuin STUVE:lle tarkoitetut tietoliikennepalvelut ja niihin liittyvät tietoturvapalvelut;
- 4) konesali- ja kapasiteettipalvelut;
- 5) integraatio- ja sanomanvälityspalvelut;

6) käyttäjien ja palvelutuottajien tilannetietoisuutta, johtamista tai viestinnän häiriöttömyyttä ja jatkuvuutta sekä tietoturvallisuudesta huolehtimista tukevat yhteiset tietojärjestelmäpalvelut;

7) kohdissa 1–6 mainittuihin palveluihin liittyvät omaisuudenhallintapalvelut.

Lisäksi tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottaja voi tuottaa turvallisuusverkkolain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen, turvallisuusverkon laitetiloihin sijoitettujen laitteiden ja tietojärjestelmien käyttöä tukevia palveluja.

Turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen (Valtori) tuottajan tehtävänä on:

- 1) yksinoikeudella tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut;
- 2) vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Turvallisuusverkon integraatiopalvelujen (Valtori) tuottajan tehtävänä on:

- 1) yksinoikeudella yhdistää turvallisuusverkon palvelut käyttäjien muihin tieto- ja viestintäteknisiin palveluihin ja vastata tämän palvelukokonaisuuden välittämisestä ja tarjoamisesta käyttäjille;
- 2) vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautu-

mis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Alla olevassa kuvassa on yhteenvedona Valtorin tuottamat turvallisuusverkkolain mukaiset palvelut:

Kuva 4. VALTORI:n turvallisuusverkkopalvelut

Turvallisuusverkon palvelut ovat kokonaisuudessaan Valtorin TUVE-yksikön tuottamia. Tarjottava palvelu tarkoittaa infran osalta kokonaisuutta, jossa Valtori tuottaa asiakkaalle

pääteinfra, mahdollistaa palvelun käytön päätelaitteella, päätelaitteen tietoliikenteen ja tukipalvelut.

Turvallisuusverkon palveluita ovat esimerkiksi seuraavat palvelut;

Päätepalvelut

- TUVE-päätepalvelu eli työasemat ja mobiililaitteet (leasing)
- Työasemapalvelu ja mobiilihallinta

Tietoliikennepalvelut

- Lähiverkot kiinteistössä
- Liityntäverkot kiinteistöille

Viestintäpalvelut

- Pelastustoimen sähköposti
- Sähköinen kalenteri
- Pikaviestintä
- Videoneuvottelu
- Työtilat
- Verkkolevyt

Palveluiden helpdesk-toiminnoista ja lähituesta vastaa Valtorin TUVE-yksikkö yksinoikeudella.

Turvallisuusverkon tietojenkäsittelyympäristöt

Turvallisuusverkossa palvelujen käytössä käyttäjäryhmä voi valita toimintansa näkökulmasta tarkoituksenmukaiset käyttöympäristöt sekä palvelujen tuottamiselle tarkoituksenmukaisen

tuotantoympäristöt. Turvallisuusverkon perustason tietoturvallisuusvaatimukset täyttävästä ympäristöstä puhuttaessa käytetään eTuve-termiä ja korotetun tietoturvallisuuden ympäristöstä Tuve-termiä. Ympäristöihin sijoitettujen palvelujen käyttö on mahdollista vain ympäristöön hyväksytyllä eriytetyllä päätelaitteella, joka voi sisältää vain hyväksytyt ohjelmistot tai oheislaitteet. Lisäksi molempiin ympäristöihin liittyvät erilliset integraatioympäristöt, jotka mahdollistavat integraatioiden toteuttamisen eri suojaustason ympäristöjen välillä.

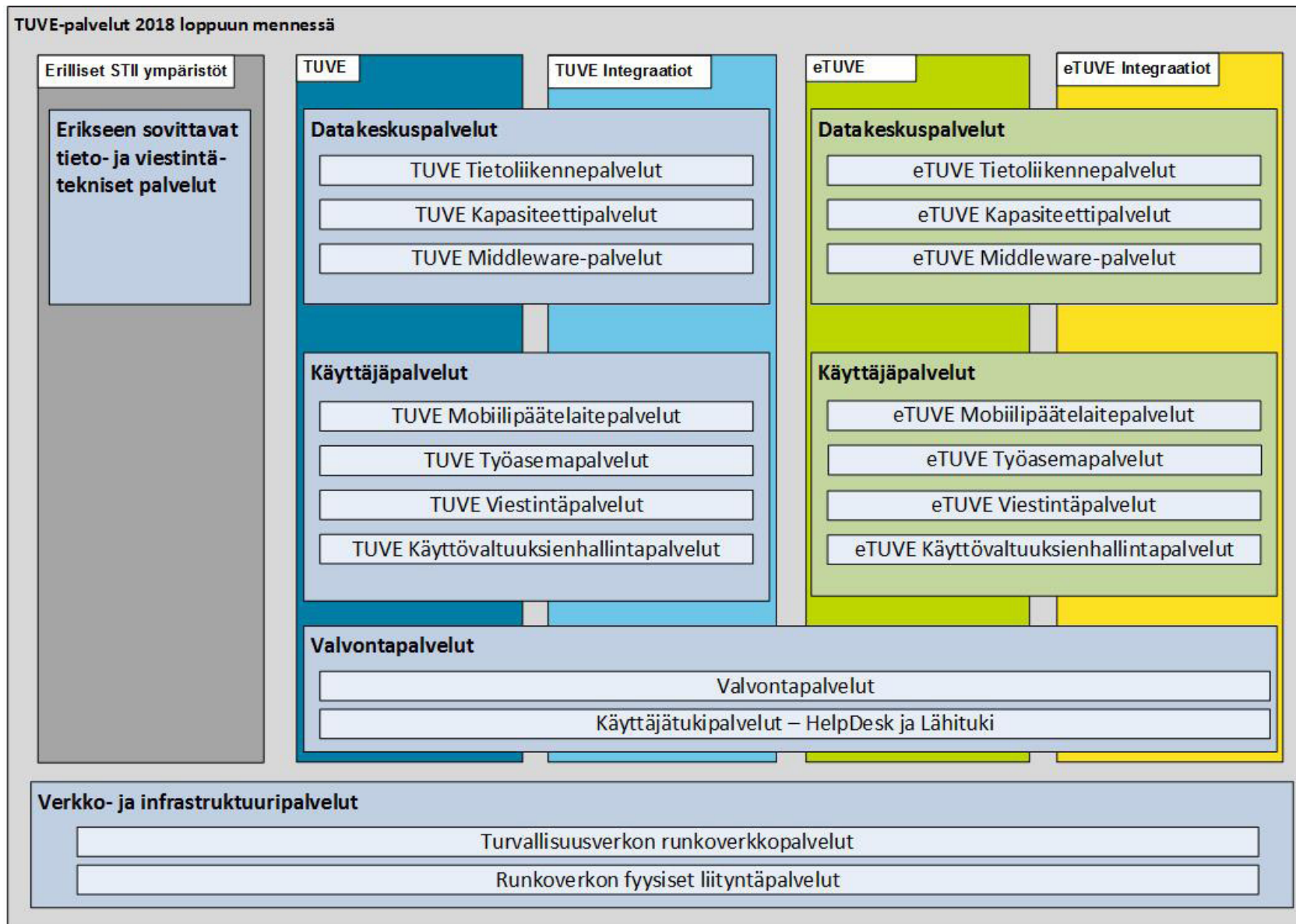
Palvelujen tuottaminen turvallisuusverkossa tapahtuu korkean varautumisen periaatteiden mukaisesti, mutta myös alemmat varautumisen tasot ovat mahdollisia. Palvelut tuotetaan kuitenkin aina korkean varautumisen näkökulmasta kaikissa tapauksissa, mikäli palvelu sijoitetaan korkean tason palveluympäristöön. Turvallisuusverkosta voidaan tuottaa turvallisuusverkon käyttäjien lisäksi palveluja myös asiakkaille julkisiin verkkoihin (esim. Internet-palvelut). Palvelut tuotetaan pääsääntöisesti julkisen verkon rajapintaan (eTuve integraatiot alueelle). Julkisiin verkkoihin palveluja tuottaa Tori Valtori. Tietointegraatiot eri suojaustasolla olevien tietovarantojen ja -järjestelmien välillä ovat mahdollisia, kun rajapinnat toteutetaan viranomaisten vaatimusten mukaisilla yhdyskäytäväratkaisuilla.

Yhdyskäytäväratkaisuna turvallisuusverkossa käytetään turvaväylää (integraatio- ja sano-

mavälitys). Turvaväyläpalvelu on keskitetty tiedonvälityspalvelu, jonka avulla aikaansaadaan erilaisten tietojärjestelmien joustava ja järjestelmäriippumaton tiedonvaihto saman tai eri suojaustason järjestelmien välille.

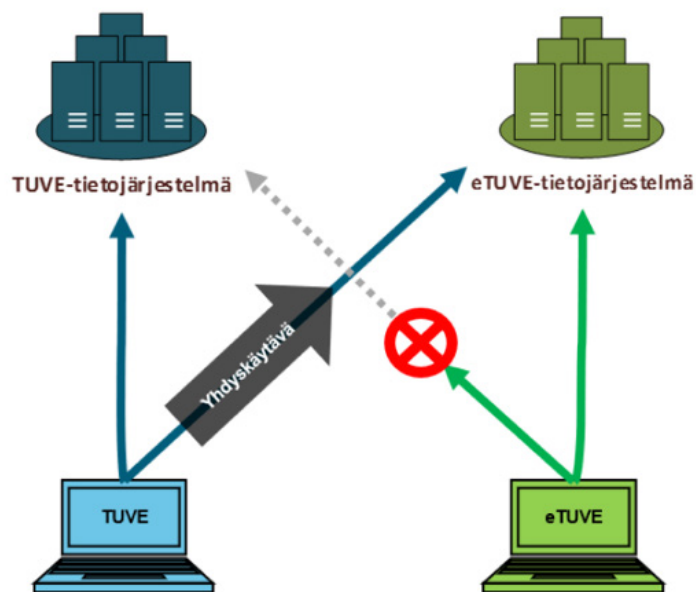
Palvelu perustuu korkean käytettävyyden palvelualueeseen, joka on rakennettu vastaamaan turvallisuusviranomaisille tarjottaville palveluille asetettuja vaatimuksia. Turvaväylään liitettävät järjestelmät on rakennettava ajantasaisen TU-VE-arkkitehtuurin ja voimassa olevien muiden linjausten mukaiseksi.

Turvallisuusverkon palvelu perustuu konseptiin, joka on rakennettu vastaamaan turvallisuusviranomaisille tarjottaville palveluille asetettuja vaatimuksia. Palvelun avulla tietojärjestelmien integraatiot ovat toteutettavissa hallitusti ja turvallisesti. Palvelun tuottamien yleiskäyttöisten rajapintojen avulla uudet sovellukset kykenevät kommunikoimaan vanhojen, jo olemassa olevien sovellusten kanssa. Tämä vähentää tietojärjestelmien välisten suorien yhteyksien tarvetta ja pienentää näin integraatioiden kustannuksia ja helpottaa niiden valvontaa ja hallintaa. Suorat yhteydet ovat mahdollisia ainoastaan turvallisuusverkon sisällä. Yhteydet alempiin suojaustasoihin tai julkisiin palveluihin toteutetaan aina hyväksytyin yhdyskäytäväratkaisun kautta. Turvaväylään liitetyt tietojärjestelmät voivat tarjota palvelua muille turvallisuusviranomaisten tietojärjestelmille ja tarvittaessa myös sidosryhmille tietoturvalisella tavalla.

Kuva 5. Turvallisuusverkon tietojenkäsittely-ympäristöjen ryhmittely

Käyttäjän työskentely-ympäristön osalta varautumisen vaatimukset voidaan tuottaa perustasolta korkealle tasolle. Tietoturvallisuuden kansallisten vaatimusten ja ohjeiden mukaisesti eri käyttöympäristöstä käytettäessä eri tietoturvasoilla olevia palveluja tulee huomioida tarvittavat turvallisuuskontrollit ja järjestelyt, jotka vaikuttavat palvelujen toteuttamiseen ja käyttöperiaatteisiin.

Kuva 6. Esimerkki turvallisuusverkon käyttöympäristöjen ja palveluympäristöjen käyttöperiaatteista

Turvallisuusverkon palveluita ohjaavat TUVE-lain ja -asetuksen lisäksi Vahti-ohjeet sekä kansallinen auditointikriteeristö KATAKRI. Näistä on johdettu turvallisuusverkon vähimmäisvaatimukset ja periaatteet sekä palvelukohtaiset ohjeet.

Turvallisuusverkko-kokonaisuuden hallintamalli

Valtiovarainministeriö vastaa turvallisuusverkko-toiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta, taloudellisesta ja tieto- ja viestintätekniisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta ja valvonnasta. Valtiovarainministeriö vastaa myös turvallisuusverkon palvelutuotannon ohjauksesta ja valvonnasta.

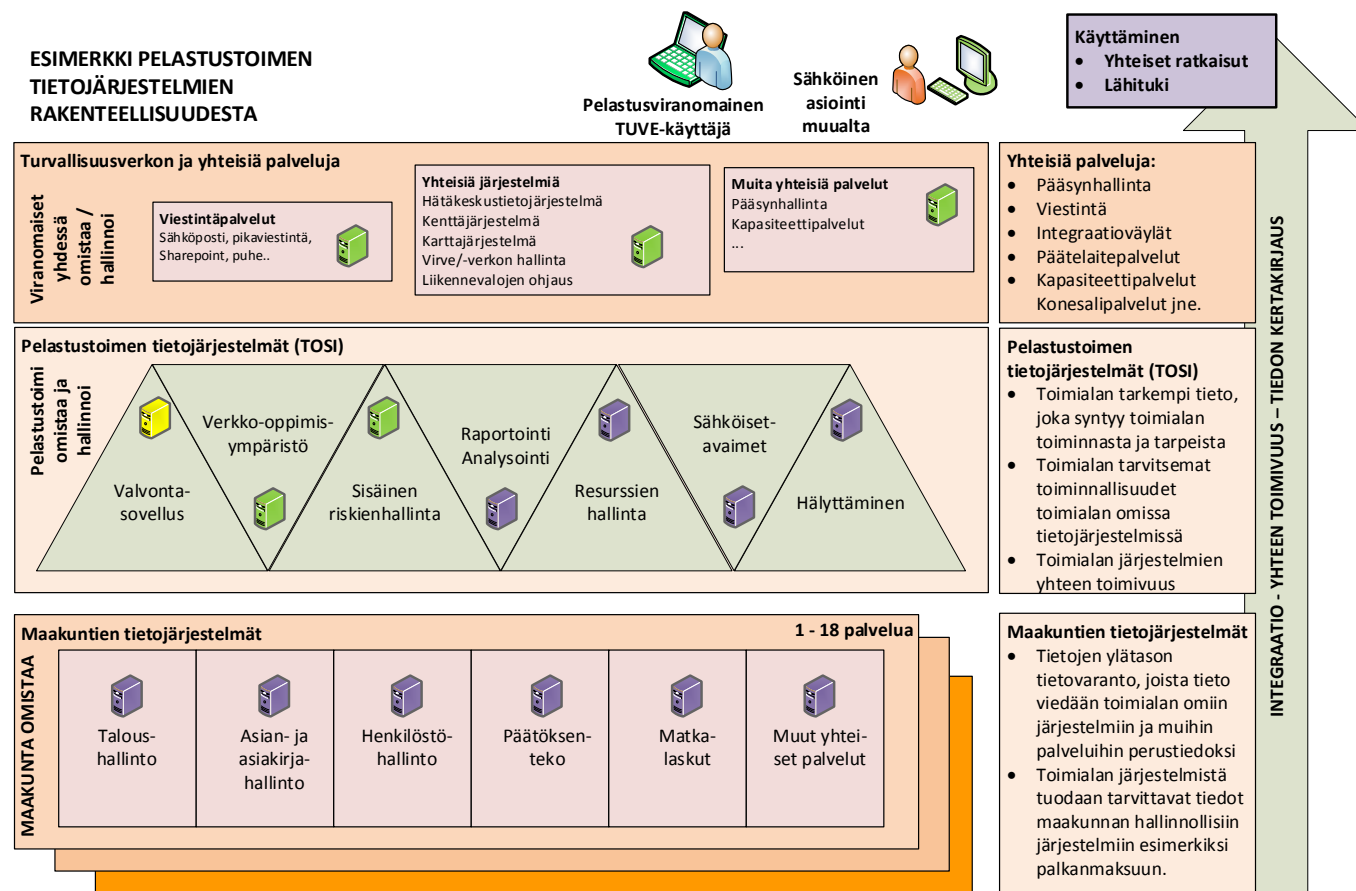
Turvallisuusverkon toimijat osallistuvat turvallisuusverkon toiminnan ohjaukseen TUVE-neuvottelukunnan ja TUVE-asiakas- ja yhteistyöryhmän kautta. Lakiin kirjatuilla käyttäjäryhmillä on edustajansa molemmissa ryhmissä. Valtiovarainministeriön on kuultava TUVE-neuvottelukuntaa TUVE-asetuksessa mainituissa asioissa ennen päätöksiä. TUVE-asiakas- ja neuvottelukunta käsittelee palveluita käyttäjäryhmien toiminnallisen tarpeen pohjalta ja kehittämisen näkökulmasta. Lisäksi asiakas- ja yhteistyöryhmä käsittelee palveluiden hinnoittelun ja sopimusasiat niiden esittelemiseksi VM:lle ja neuvottelukunnalle vahvistettavaksi.

Kokonaisturvallisuuden hallintaryhmä ohjaa turvallisuusverkon palveluiden arkkitehtuuria ja käsittelee palveluiden vaatimuksen mukaisuuteen liittyvät asiat. Hallintaryhmään voivat tuoda käsiteltäväksi sekä käyttäjäryhmät että palveluntuottajat. Hallintaryhmän rinnalla toimii käyttäjäryhmien ja palveluntuottajien TUVE-arkkifoorumi, jolla käsitellään turvallisuusverkko-toiminnan palveluiden ajankohtaiset aiheet.

Pelastustoimella on edustajat kaikissa turvallisuusverkon hallintamallin mukaisissa ryhmissä. Ryhmien edustajien kautta viedään pelastustoimen tarpeet turvallisuusverkon ryhmien käsiteltäväksi tai linjattavaksi. Kokonaisuus on valtakunnallisesti ohjattua, ja pelastustoimen tarpeet yhteensovitetaan tai suunnitellaan valtakunnallisesti pelastustoimen sisällä.

6.2. Pelastustoimen tavoitetila

Pelastustoimen perusinfrastruktuuri tulee perustumaan lähtökohtaisesti turvallisuusverkon palveluihin turvallisuusverkkolain mukaisesti. Tavoitetilassa pelastustoimelle yhteiset tietojärjestelmät lähtökohtaisesti pohjautuisivat turvallisuusverkon palveluihin ja/tai ovat tarkoituksen mukaisesti käytettävissä turvallisuusverkosta.

Kuva 7. Havainnekuva pelastustoimen tietojärjestelmä kokonaisuudesta tavoitetilassa.

Pelastustoimen tietojärjestelmäkokonaisuus tulee koostumaan kolmesta kokonaisuudesta:

- Toimialan omistamat tietojärjestelmät
- Turvallisuusverkon yhteiset tietojärjestelmät sekä turvallisuusviranomaisten yhteiset

tietojärjestelmät

- Maakuntien tietojärjestelmät

Palveluiden näkökulmasta pelastustoimen tietojärjestelmäpalvelut koostuvat neljästä kategoriasta. Pelastustoimen näkökulmasta ICT-varautuminen on keskiössä. Pelastustoimen

PALVELUT JA VARAUTUMINEN

PALVELUKOKONAISUUDET

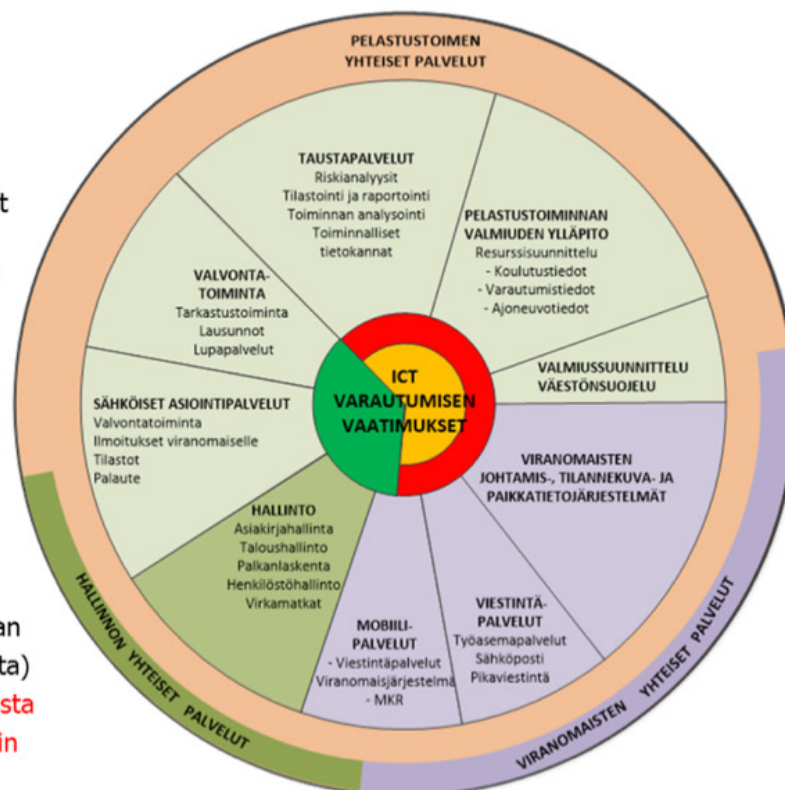
- Pelastustoimen yhteiset palvelut
- Viranomaisten yhteiset palvelut
- Hallinnolliset yhteiset palvelut
- Kansalaisten sähköiset asiointipalvelut

TIETOJÄRJESTELMÄINTEGRAATIOIOT

- Toimialan sisäiset sovellukset
- Toimialan ja viranomaisten yhteisten järjestelmien välillä
- Toimialan ja maakuntien välillä
- Yhteistyö- ja sidosryhmien välillä

KÄYTETTÄVYYYS

- Yhden luukun periaate palveluissa ja käyttöympäristöissä mahdollisimman pitkälle toteutettuna (TUVE / Maakunta)
- **Palveluiden käytettävyys normaalioloista häiriötilanteiden kautta poikkeusoloihin**

Kuva 8. Pelastustoimen tietojärjestelmäpalvelut kokonaisuudessa

tietojärjestelmäpalvelujen tulee olla tarpeellisin osin käytettävissä niin normaalioloissa kuin häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Palvelujen normaaliolojen käytössä tulee varautua, että normaalioloissa käytettävien palveluiden käyttäjä- ja päätelaitemääriä voidaan laajentaa esimerkiksi poikkeusoloissa esim. väestönsuojeluorganisaatioille. Häiriö- ja poikkeusoloissa korostuu korkean varautumisen ja korotetun tietoturvallisuuden merkitys pelastustoiminnassa.

Resursointi tavoitetilassa

Pelastuslaitoksilla tulee olla riittävän vahva oma resursointi tietohallintotehtävien hoitamiseen yhteistyössä maakunnan tietohallinnon kanssa, jotta toimialan vaatimukset saadaan toteutumaan pelastuslaitoksissa, ja palvelut saadaan toimimaan 24/7 korkean varautumisen ja riittävän tietoturvan mukaisesti.

Pelastustoimella ja pelastuslaitoksilla on lisäksi pelastuslaitoskohtaisia erityisjärjestelmiä, joiden vastuu on pelastuslaitoksilla. Näitä järjestelmiä on esimerkiksi viestiliikenne-, hälyttämis- ja väestönvaroittamisjärjestelmät. Palvelujen ja järjestelmien käyttö, yhteensovittaminen toimintaan sekä niiden hallintaan edellyttää, että pelastuslaitoksella on riittävästi resusoituna henkilöstöä, joka tuntee toimialan toiminnan ja hallitsee järjestelmiin liittyvät asiat.

Suunnittelun tilanne

Pelastustoimella on meneillään TUVE-suunnitteluprojekti Valtorin kanssa.

Pelastustoimen tavoitteet kokonaisuudesta, jotka ohjaavat TUVE-suunnitteluprojektia:

- Pyrkä luomaan pelastustoimen ICT-palvelut yhden luukun periaatteella.
- Asiakkuusrajapinta turvallisuusverkkolain mukaisesti.
- Turvallisuusverkon palveluiden käyttäminen ko. lain mukaisesti.

Turvallisuusverkon palvelun laajentamisen toimintamalliksi on pelastustoimessa sovittu:

- Laajentuminen toteutetaan pelastustoimessa hallitusti kansallisesti suunnitellen, jotta taroituksenmukainen kokonaisuus toteutuu.

Pelastustoimessa tulee käyttöön turvallisuusverkossa sähköposti domain @pelastustoimi.fi. Tässä vaiheessa ei ole vielä tarkempia kuvauksia kokonaisuudesta, vaan suunnittelua jatketaan TUVE-suunnitteluprojektissa sekä TUVE-maakunnat esisuunnittelussa.

Pelastustoimen nykyiset tietojärjestelmät

Pelastuslaitoksien omistamat tietojärjestelmät pysyisivät pelastuslaitoksien omistuksessa siirtymävaiheessa.

Pelastuslaitoksilla on käytössään useita pelastuslaitoskohtaisia järjestelmiä esim. henkilöstön työvuorosuunnitteluun, hälyttämiseen, johtamiseen ja valvontatoimintaan. Muun muassa näiden järjestelmien käytön turvaaminen 1.1.2020 alkaen tulee maakunnan ja pelastuslaitoksen varmistaa yhteistyössä. Palvelujen käytössä/suunnittelussa tulee huomioida myös muut tukipalvelut, kuten esim. kulunvalvonta, työajanseuranta, hälytysjärjestelmät ja kameravalvonta.

Maakuntien ICT-muutosuunnitelmissa ja muutostarpeissa tulee varmistaa yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa edellä olevien asioiden toteuttaminen niin, että pelastuslaitosten palvelujen käyttö turvataan muutostilanteessa.

Siirtymä kohti tavoitetilaa

ICT:n näkökulmasta tavoitetila ei ole vuodessa 2020, vaan ensivaiheessa maakunnissa tulee varmistaa jatkuvuus. Tavoitetila on vuodessa 2025.

Siirtymä tapahtuu vaiheittain, mikä tarkoittaa myös päällekkäisten järjestelmien ja käyttöympäristöjenkin yhtäaikaista käyttöä. Suunnittelussa tulee huomioida, että nämä vaiheet saatetaan mahdollisimman lyhyiksi.

Maakuntien tietojärjestelmien suunnittelussa tulee huomioida, että tarvittavat integraatiot voidaan toteuttaa pelastustoimen yhteisiin tavoitetilan mukaisesti tietojärjestelmiin.

Roadmap tarkentuu suunnittelun edetessä.

Tietoturvallisuus pelastustoimessa

Tietoturvallisuuden kehittäminen on meneillään pelastustoimessa osana ICT-kehittämistä. Pelastustoimen osalta tietoturvallisuus perustuu samoihin kriteereihin ja ohjeisiin kuin muillakin turvallisuusviranomaisilla.

Tietoturvallisuuden toteuttaminen pelastuslaitoksissa tuo vaatimuksia myös maakunnalle, joka tuottaa palveluja pelastuslaitoksille. Tietoturvallisuuden vaatimukset tulee tästä syystä huomioida jatkuvasti myös maakunnan eri prosesseissa ja tuotetuissa palveluissa.

Tietoturvallisuuden osoittaminen on pelastuslaitoksille edellytys, että pelastuslaitokset voivat hoitaa lakisäätteisiä tehtäviään ja hyödyntää niissä viranomaisten yhteisiä tietoja, tietojärjestelmiä ja palveluja.

Pelastustoimen yhteisessä verkko-oppimisympäristössä on jo tällä hetkellä saatavilla tietoturvallisuuden tentti, joka on koko toimialan käytössä, ja se pohjautuu samoihin ohjeisiin kuin valtiollisilla toimijoilla eli mm. vahti-ohjeisiin.

Pelastustoimessa on valmisteltu ja osa julkaisu toimialan käyttöön tietoturvallisuuteen liittyviä ohjeita: mm. käsikirja pelastuslaitoksen tietoturvallisuuden kehittämiseksi, tilaturvallisuusohje, henkilöstön tietoturvaohje ja salassa pidettävän tietoaineiston luokittelu ja käsit-

tely. Ohjeita voidaan hyödyntää maakunnissa, ja ne ovat saatavissa pelastuslaitosten yhteisen ICT-hankkeen kautta.

Pelastustoimen osalta tietoturvallisuusohjeistuksen huomioiminen maakuntasuunnittelussa on tärkeää, jotta varmistetaan tiedon tarkoituksen mukainen eheys, saatavuus sekä luotamuksellisuus toiminnan edellyttämällä tavalla.

Yhteenvetona pelastustoimen näkökulmasta maakuntien tietohallinnon suunnittelussa tulee huomioida muun muassa:

- turvallisuusviranomaisuus
- sopimuspalokunnat palvelutuotannossa
- turvallisuusverkon käyttövelvoite
- ICT- Varautumisen vaatimukset
- palvelut saatavilla ja riittävät resurssit / osaaminen
- turvallisuuden vaatimukset
- kyberturvallisuus
- hallinnollisen kokonaisuuden integrointi ja käyttö turvallisuusverkosta mahdollistettava
- pelastustoimella itsellään tulee olla riittävä tietohallinto-osaaminen
- varautumisen näkökulma

Lisätietoja: tietohallinto(a)pelastustoimi.fi

7. Kansalliset sote-ratkaisut

Maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpano edellyttää panostuksia kansallisen tieto- ja tietojärjestelmäarkkitehtuurin kehittämiseen. Kansalliset ratkaisut tullaan kehittämään olemassa olevan arkkitehtuurin varaan ja sitä täydentäen. Kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon arkkitehtuuri ja sen kehittäminen jakautuvat neljään osa-alueeseen:

1. sosiaali- ja terveystiedon ensisijainen käyttö
2. sosiaali- ja terveystiedon toissijainen käyttö
3. kansalaispalvelut
4. yksilöllistetty lääketiede (ei välittömästi liity käynnissä olevaan valmisteluun)

Sosiaali- ja terveystiedon ensisijaisen käytön arkkitehtuurin nyky- ja tavoitetila on kuvattu KAJAKKI-projektin loppuraportissa⁴. Palvelun järjestämisestä vastaava maakunta toimii asiakas- ja potilastietojen rekisterinpitäjänä. Tiedon integraatio ja hyödyntäminen sosiaali- ja terveyspalveluissa rakentuvat Kanta-palveluiden varaan, joita kehitetään vaiheittain paremmin käytännön asiakastyötä tukeviksi. Samalla uuden sukupolven asiakas- ja potilastietojärjestelmien kehittämisessä huomioidaan keskitetyn asiakas- ja potilastiedon arkiston tehokkaampi hyödyntäminen.

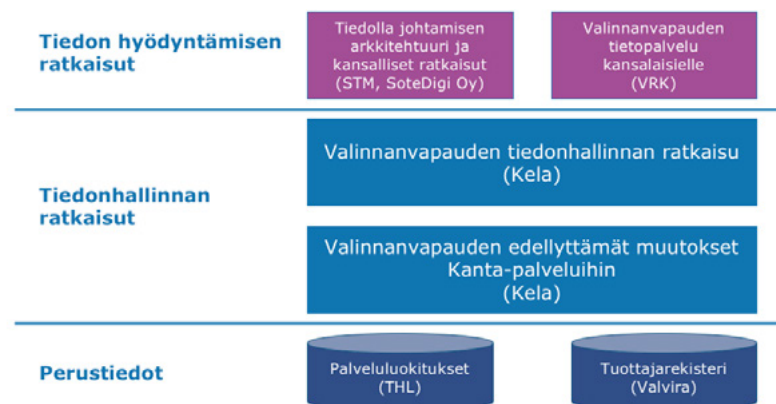
Sosiaali- ja terveystiedon toissijainen käyttö tarkoittaa asiakas- ja potilastiedon hyödyntämistä muussa kuin välittömästi asiakkaiden ja potilaiden palveluihin liittyvissä toiminnoissa. Tällaisia käyttötarkoituksia ovat esimerkiksi tietojohdantaminen, tutkimus, toiminnan ja hoitomuotojen kehittäminen, tuotekehitys, viranomaisohjaus ja -valvonta, opetus sekä monialainen yhteistyö. Toissijaisen käytön kokonaisarkkitehtuurin tavoitetila on kuvattu dokumentissa Sosiaali- ja terveystietojen tietoturvallisen hyödyntämisen kokonaisarkkitehtuuri⁵.

Nykytilanteessa kansalaispalvelut rakentuvat useassa eri hankkeessa, ja kokonaisarkkitehtuurin tasolla keskeinen tavoite on niiden koostaminen kansalaisille yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Tärkeitä olemassa olevia tai kehittyviä kansalaispalveluita ovat Omakanta, Omaolo ja Terveyskylä sekä Suomi.fi-alustalle rakentuvat tuki- ja valinnanvapauspalvelut. Omakanta mahdollistaa kansalaiselle omien terveystietojen hallinnan. Omaolo ja Terveyskylä tarjoavat digitaalisen palvelukanavan sosiaali- ja terveystietojen palveluihin. Suomi.fi-palveluiden avulla kansalainen voi tunnistautua tietoturvalisesti sekä asioida toisen puolesta.

Maakunta- ja sote-uudistus edellyttää myös kokonaan uusien toiminnallisuuksien ja rakenteiden kehittämistä. Keskeisimmät niistä liittyvät valinnanvapauden toimeenpanoon. Yhtäältä on tehtävä muutoksia nykyisiin Kanta-palveluihin, potilastietojärjestelmiin, palvelusetelijär-

jestelmiin, perustietovarantoihin ja luokituksiin. Toisaalta tarvitaan kokonaan uusia tietojärjestelmäpalveluita valinnanvapauden liittyvien prosessien hallinnoimiseksi. Näitä muutoksia toimeenpannaan osana kansallista digi-muutosohjelmaa⁶. Tärkeimmät kehittämishankkeet sekä uusien toiminnallisuuksien ja ratkaisujen valmistelun aikataulu on esitetty alla kuvassa 9.

Kansallisen Sote-digimuutoksen keskeiset hankkeet

Kuva 9. Kansallisen Sote-digimuutoksen keskeiset hankkeet

⁴ <http://stm.fi/documents/1271139/3206755/Kajakki-projektin+loppuraporttiluonnos+liitteineen+19.9.2016.pdf/9d162d7e-349b-47cf-8d0c-f5d07f9e52e2>

⁵ <http://alueuudistus.fi/documents/1477425/4439893/Luonnos+sosiaali-+ja+terveystietojen+tietoturvallisen+hy%C3%B6dynt%C3%A4misen+kokonaisarkkitehtuurista+20170616.pdf/1dd017f7-afac-4ce7-8fda-59afdff7faab>

⁶ <http://alueuudistus.fi/digi-muutosohjelma>

Perustietojen osalta tärkeimmät kehittämiskohdeet ovat uudistumassa olevan palveluntuottajalain (HE 52/2017) mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajarekisteri sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden yhtenäistetty luokitus. Uusi palveluntuottajarekisteri tulee sisältämään tarvittavat tiedot sekä julkisista että yksityisistä palveluntuottajista. Näin ollen sitä voidaan hyödyntää kansallisena sote-organisaatiotietojen tietovarantona. Sosiaali- ja terveyspalveluiden luokittelut ovat nykytilanteessa monimuotoisia, mikä vaikeuttaa yhtenäisen palveluiden hallinnan ja käytön seurannan toteuttamista. Tavoitetilassa palvelut luokitellaan kansallisesti yhtenäisesti, mikä mahdollistaa niitä koskevan tiedon vertailukelpoisuuden.

Tiedonhallinnan ratkaisut sisältävät kaksi merkittävää osakokonaisuutta. Yhtäältä Kanta-palveluihin tarvitaan muutoksia, jotka mahdollistavat mm. ehdotetun sote-järjestämislain mukaisten maakuntien asiakastietorekisterien muodostamisen, kansalaisen valinnat sekä pääsyn asiakas- ja potilastietoihin kaikille asiakkaan palvelua toteuttaville palveluntuottajille. Toisaalta on kehitettävä kokonaan uusia tietojärjestelmäpalveluita, joilla tuetaan ehdotetun valinnanvapauslain mukaisia prosesseja, joita ovat mm. palveluntuottajia koskevien sopimustietojen hallinta, palveluiden käytön seuranta ja suoran valinnan palveluiden tuottajakorvausten maksatus. Palveluiden toteuttamisesta vastaa Kansaneläkelaitos.

Tiedon hyödyntämisen kerros rakentuu perustietojen ja tiedonhallinnan ratkaisujen varaan. Tulevien maakuntien onnistuminen niille määritellyissä uusissa tehtävissä nojaa ratkaisevasti tiedolla johtamisen kyvykkyyksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt kolme selvityshanketta, joissa määritellään 1) kansallisten tiedolla johtamisen tietojärjestelmäpalveluiden arkkitehtuuri, 2) maakuntien järjestämistävän tietomallin ydin sekä 3) maakuntien tiedolla johtamisen tietojärjestelmäarkkitehtuurin tavoitetila. Selvitysten pohjalta käynnistetään kehittämishankkeita, joista osa voi tulla valtakunnallisten viranomaisien tai SoteDigi Oy:n toteutettavaksi. Valinnanvapauden toimeenpano edellyttää myös kansalaisille tarjottavaa tietoa saatavilla olevista palveluista ja niiden laadusta. Tavoitetilassa tämä tieto on saatavilla Väestörekisterikeskuksen kehittämän valinnanvapauden tietopalvelun kautta.

Maakunta- ja sote-uudistuksesta ja valinnanvapauden toimeenpanosta aiheutuu vaatimuksia myös sekä maakuntajärjestäjän että palveluntuottajien tietojärjestelmiin. Maakunnissa tulee toteuttaa tarvittavat asiakas- ja potilastietojärjestelmien ja muiden järjestämisessä ja palvelutuotannossa tarvittavien järjestelmien muutokset niin, että järjestelmäkokonaisuus tukee maakunnan toiminnallista tavoitetilaa sekä uutta organisaatorakennetta. Lisäksi muutosvaatimuksia tulee esim. rekisterinpitäjyyden määrittymisestä asiakkaan kotimaakunnan perusteella, integraatioista valinnanvapauden tie-

donhallintapalveluihin (esim. valintatietojen tallentaminen, tuottajaa koskevien valintatietojen hakeminen sekä tietojen toimittaminen seurantapalvelua varten ja seurantapalvelusta). Kanta-palveluissa potilastiedon arkistoon tulee muutoksia: esim. palvelutapahtuman luokittelu ja Asiakastietolain muutosten edellyttämät suostumushallinnan muutokset. Sosiaali- ja terveysministeriö, THL ja Kela kuvaavat vaadittavat muutokset tarkemmin kevään 2018 aikana.

8. Kasvupalvelut

Kasvupalveluilla tarkoitetaan ELY-keskuksilta ja TE-toimistoilta maakunnille siirtyviä työllisyys-, elinkeino- ja yrityspalveluita sekä valtakunnallisia Business Finlandin ja Finnveran tarjoamia palveluita

Kasvupalvelu-uudistus on ensisijaisesti palveluuudistus, jolla tavoitellaan palvelujärjestelmän vahvempaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Digitaalisuus ja palvelutuotannon kilpailullisuus ovat uudistuksen keskeisimmät keinot vaikuttavuuden parantamiseksi, joten niiden varmistaminen on toimeenpanon prioriteetti.

Tavoitteena on palvelujen yhteentoimivuus ja asiakaslähtöiset prosessit varmistava monikanavainen palvelujärjestelmä sekä valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen asiakaslähtöinen ja yhteentoimiva kokonaisuus. Kasvupalvelu-uudistuksen ja digitalisaation tavoitteena on varmistaa:

- toimialariippuvien yritys- ja työllisyyspalvelujen asiakaslähtöisyys ja vaikuttavuus
- valtakunnallisten ja alueellisten kasvupalveluiden saumaton palveluintegraatio
- kotimaisen ja kansainvälisen toiminnan kattava, saumaton palvelukokonaisuus
- valtakunnallinen yhdenmukaisuus ja kansalaisten yhdenvertaisuus, sulkematta pois maakuntien erityistarpeista lähteviä ratkaisuja

- palvelujen digitaalisuus ja sujuvat palveluketjut esimerkiksi työvoima- ja elinkeino-, sosiaali- ja terveydenhuolto- tai opetusviranomaisten palvelujen kesken
- kasvupalvelujen tietotuotanto palvelutoiminnan vaikuttavuuden ja laadun hallintaan sekä palveluyhtiöiden tuotannon ohjaamiseen ja arviointiin
- yhteiskäyttöisten järjestelmien ja alustojen toimiva hallintamalli

TE-digi-hanke

TE-digi-hanke koostuu seuraavista osista: uusi työvoima- ja yrityspalvelujen asiakaspalvelujärjestelmä (H-CRM), uudistuvat verkkoasiointipal-

velut sekä uusi kohtaantoa edistävä kansallinen rekrytoinnin palvelualue Työmarkkinatori.

Maakuntaudistus ja kasvupalvelujen järjestäminen sekä tuottaminen monituottajaympäristössä edellyttävät uudenlaista toimintamallia ja kokonaan uusia digitaalisia palveluja. TE-digi-hankkeessa rakennetaan tätä varten kasvupalvelujen asiakkuudenhallintajärjestelmän (H-CRM) henkilö- ja työntäjä-asiakkaita koskevat valtakunnalliset CRM-ratkaisut ja siihen liittyvät digitaaliset asiointipalvelut. Tämä käsittää teknisen ja toiminnallisen asiakkuudenhallinnan, asiointipalvelujen sekä palveluprosessien uudelleen mallintamisen ja digitaalisten palvelujen rakentamisen kasvupalvelujen lakisääteisten palvelujen osalta ja maakuntaudistuksen mukaista toimintaympäristöä varten. Kasvupalvelujen yhteinen CRM-kokonaisuus muodostuu yhteentoimivista H-CRM- ja Y-CRM-järjestelmistä ja niiden asiointipalveluista.

Tämän lisäksi TE-digissä toteutetaan Työmarkkinatori -kokonaisuus, jolla luodaan työmarkkinoiden kohtaannon parantamiseksi työmarkkinatiedon yhteinen markkinapaikka (public-private-toimijoiden yhteinen ekosysteemi), jossa työmarkkinoiden osaamisen kysyntä ja tarjonta sekä sitä tukevat palvelut ja informaatio kootaan asiakkaille ja kansalaisille helposti ja keskitetysti saataville yhteen kokonaisuuteen. Palvelut ovat käytettävissä 1.1.2020 lukien.

EURA 2014: EU:n rakennerahastojen hallinnointi Suomessa ohjelmakaudella 2014–2020

EURA 2014- ja Tuki 2014 -järjestelmiä tullaan käyttämään maakunnissa vähintään ohjelmakauden 2014–2020 velvoitteiden loppuun hoitamiseen saakka. Kaikki ELY-keskusten ja maakuntien liittojen rakennerahastohankkeet – sekä käynnissä olevat että päättyneet – tullaan järjestelmissä periyttämään vastuineen uusille maakunnille myöhemmin tarkentuvien yksityiskohtien mukaisesti. Maakunnat tulevat tekemään rahoittamiaan rakennerahastohankkeita koskevat päätökset (ml. maksatuspäätökset) ja muut hankkeiden hallinnointitoimenpiteet näissä järjestelmissä.

Maakuntien maksuliikenne EURA 2014 -järjestelmän kautta tulee rakennerahastohankkeissa tapahtumaan automatisoidusti samaan tapaan kuten nykyisin ELY-keskusten rakennerahastohankkeissa. Alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoituslaissa tullaan esittämään, että työ- ja elinkeinoministeriö antaa välittävälle toimielimelle vuosittain kirjausoikeuden arviomäärärahan käyttöön. Maakunnat toimivat valtion talousarvion mukaisina tilintekijöinä ja käyttävät arviomäärärahaa valtion lukuun siten, että arviomäärärahan käyttö maakunnissa tapahtuu automatisoituna maksun välitystoimintona EURA 2014 -tietojärjestelmästä valtion maksuliikenteen kautta.

YSA/Tuki2014-hanke

YSA/Tuki2014-hankkeessa kehitetään yrityksille tarjottavien maakunnallisten kasvupalvelujen kokonaan sähköistä ja asiakaslähtöistä asiointiprosessia käsittäen uuden asiointipalvelun ja Tuki2014-käsittelyjärjestelmän kehittämisen.

Yrityspalvelut (yritysten kehittämispalvelut ja lain 9/2014 mukaiset yritystuet sekä alueellinen kuljetustuki) toteutetaan aluehallinnon asiointipalveluun, joka on aluehallinnolle YSA/Tuki2014-hankkeen myötä toteutettu asiointialusta. Asiointipalvelu on yritysten kehittämispalveluiden osalta integroitu Tuki2014-käsittelyjärjestelmään. Lain 9/2014 mukaisten yritystukien osalta asiointipalvelu ja siihen liittyvä integraatio Tuki2014-järjestelmään valmistuu 2018 syksyyn mennessä ja alueellisen kuljetustuen osalta vuoden 2019 aikana. Vuoden 2019 aikana tehdään myös maakuntauudistuksesta aiheutuvat merkittävät muutokset sekä asiointialustaan että Tuki2014-käsittelyjärjestelmään. YSA/Tuki2014 aluehallinnon asiointialusta on integroitu myös ATV/CRM-järjestelmään.

Tuki2014-käsittelyjärjestelmä toimii EURA 2014-järjestelmän esijärjestelmänä ja hallintoviranomaisen ohjauksessa rakennerahasto-ohjelmakaudella 2014-2020 ja on EAKR-osarahoitteisten yritystukien käsittelyjärjestelmänä käytössä vähintään ohjelmakauden 2014-2020 velvoitteiden loppuun hoitamiseen saakka. EURA 2014-järjestelmää koskeva maksuliikennetkaisu

sitoo myös Tuki2014-järjestelmässä käsiteltäviä EAKR-maksuja.

ATV/Y-CRM: Yhteinen kasvupalveluiden asiakastietovaranto ATV ja Yritysassiakkuuksien asiakkuudenhallintajärjestelmä

ATV on henkilö-, työnantaja- ja yritysasiakkaiden keskitetty asiakastapahtumatietovaranto. Asiakastietovaranto ATV kokoaa ja tarjoaa sekä maakuntien että valtakunnallisten kasvupalvelutoimijoiden käytettäväksi kasvupalveluihin liittyviä yritysasiakkaiden oman liiketoiminnan kehittämiseen ja liikesalaisuuden piiriin kuuluvia perus- ja tapahtumatietoja. Keskitetty, yhteiseen palvelualueeseen perustuva asiakastapahtumatietovaranto mahdollistaa loppuasiakkaalle häntä koskevan tiedon tuottamisen vain kerran ja kasvupalvelujärjestäjille ja tuottajille sen tiedon hyödyntämisen yhteisestä tietovarannosta. ATV on käyttöönotto-/integraatiovaiheessa, ja seuraavan vaiheen kehityspolku valmistuu kesään 2018 mennessä.

Yritysassiakkuuksien asiakkuudenhallintajärjestelmä on osa kasvupalveluiden järjestäjien ja tuottajien yhteistä asiakaspalvelujärjestelmää. Y-CRM on pilotointivaiheessa, ja tuotantokäyttö laajenee vuoden 2018 aikana.

Kasvupalvelun kokonaisarkkitehtuuri ja kasvupalvelulainsäädännön sanastotyö- ja käsittemallinnus

Kasvupalvelun arkkitehtuurityön tarkentaminen jatkuu kevään 2018 aikana. Työssä täydennetään ja tarkennetaan keväällä 2017 laadittua kasvupalvelujen ensimmäisen vaiheen kokonaisarkkitehtuurikuvausta ja tarkennetaan toimintamallin toiminta-arkkitehtuurin, palveluiden ja toimijoiden (ml. viranomaiset, kolmas sektori, yritykset) kokonaisuuteen kytkeytymisen sekä

asiakastietovarantojen ja toimijoiden välisten tietovirtojen kuvausta sekä laaditaan kasvupalvelujen ekosysteemien kuvaukset. Samoin on käynnistetty keskeisten toiminnallisten osakokonaisuuksien arkkitehtuurien laadinta/tarkennus.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Sanastokeskus TSK käynnistivät 2017 Kasvupalvelun sanaston laadinnan. Sanastoon valittiin käsitteet kasvupalvelulain ja siihen liittyvien substanssilakien perusteella. Kasvupalvelujen sanastossa on täs-

Kasvupalvelujen KA suhteessa Maakuntien Arkkitehtuuriryhmiin

Kuva 10. Kasvupalvelun KA suhteessa maakuntien arkkitehtuuriryhmiin

sä vaiheessa yhteensä 55 käsitettä, jotka ovat aihepiireiltään palvelut, asiakkaat, alueiden kehittäminen, työvälityspalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut, rahoitus ja kotoutuminen. Sanaustyön valmistelussa ei tässä vaiheessa ole järjestetty lausuntokierrosta.

Valtakunnallinen kasvupalveluiden asiakaspalvelu ja -neuvonta

Valtakunnallinen kasvupalveluiden asiakaspalvelu ja -neuvonta (nyk. TE-aspa) hoitaa henkilö-, työnantaja- ja yritysasiakkaiden yleisneuvonnan sekä tukee kasvupalveluiden järjestäjiä ja loppukäyttäjiä digitaalisten palvelujen hyödyntämisessä ja käytössä. Varsinaisiin asiointiprosesseihin liittyvät (kantaa ottavat) neuvonta- ja muut ohjaavat toimenpiteet hoidetaan maakuntien tai valtakunnallisten kasvupalveluiden toimesta. TE-aspan neuvonta- ja ohjaustapahtumia on vuositasolla yli 900 000.

9. Suomi.fi-palvelujen käyttöönotto maakunnissa

Suomi.fi-palvelut ovat Väestörekisterikeskuksen (VRK) ylläpitämiä sähköisen asiointin tukipalveluita, joista säädetään laissa hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista (571/2016). Laki velvoittaa valtion virastoja, laitoksia ja liikelaitoksia, kuntia ja kuntayhtymiä, maakuntia, tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä käyttämään Suomi.fi-palveluja.

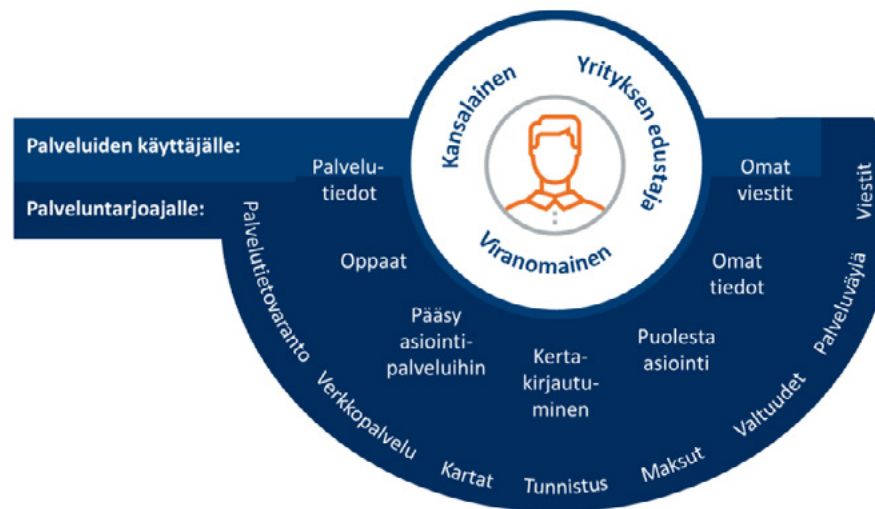
Palveluiden käyttö on maksutonta, mutta organisaatiot vastaavat itse käyttöönnotosta aiheutuvista kustannuksista.

Suomi.fi-palvelut koostuvat seuraavista palveluista:

- Suomi.fi-verkkopalvelu
- Suomi.fi-palvelutietovaranto (PTV)
- Suomi.fi-palveluväylä
- Suomi.fi-tunnistus
- Suomi.fi-viestit
- Suomi.fi-valtuudet
- Suomi.fi-kartat
- Suomi.fi-maksut

Suomi.fi-palvelujen avulla organisaatiot voivat toteuttaa parempia sähköisiä palveluita sekä tuoda tietonsa ja tarjontansa käyttäjien saataville helposti ja luotettavasti.

Kansalaisille Suomi.fi-kokonaisuus näyttäytyy yhtenä palveluna, Suomi.fi-verkkopalveluna, vaikka kokonaisuuden taustalla on edellä lueteltu joukko erilaisia Suomi.fi-palveluja.

Väestörekisterikeskus tukee Maakuntien ICT-palvelukeskusyhtiö Vimanaa Suomi.fi palveluiden sovittamisessa maakuntien arkkitehtuureihin tuottamalla yhteiset ohjeistukset ja viitearkkitehtuurit.

Lisäksi Väestörekisterikeskus luo valmiiksi hiotun prosessin, jolla maakunnat saavat kaikki Suomi.fi-palvelut käyttöön. Tavoitteena on, että Vimana vastaa tulevaisuudessa keskitetysti Suomi.fi-palvelujen käyttöönotoista maakunnissa.

9.1. Mitä ovat Suomi.fi-palvelut?

Suomi.fi-verkkopalvelu

Suomi.fi-verkkopalvelu tarjoaa julkishallinnon asiakkaille pääsyn sähköisiin palveluihin ja tiedot kaikista palveluista helposti yhdestä paikasta.

Verkkopalvelu kokoaa yhteen sisältöjä kansalaiselle, yritykselle ja viranomaiselle. Verkkopalvelussa on:

- tietosisältöjä eri tilanteita varten ja tietoa tilanteisiin liittyvistä palveluista
- yhdenmukaisesti kuvattuja julkisen hallinnon palvelutietoja
- mahdollisuus tarkastella kootusti itseä koskevia tietoja hallinnon eri rekistereissä (Rekisterit)
- mahdollisuus viranomaisten ja kansalaisten väliseen sähköiseen viestinvälitykseen (Viestit)
- mahdollisuus käyttää eri organisaatioiden sähköisiä asiointipalveluja yhdellä tunnistautumisella sitä mukaa, kun organisaatiot ottavat käyttöön kertakirjautumisen mahdollistavan Suomi.fi-tunnistuksen
- mahdollisuus valtuuttaa toinen henkilö tai yritys asioimaan toisen puolesta tietyssä asiassa ja tiettyinä ajanjaksona
- mahdollisuus hakea valtionhallinnon organisaatioiden ja työntekijöiden yhteystietoja (viranomaiselle-osio).

Suomi.fi-verkkopalveluun tullaan myös toteuttamaan maakuntauudistuksen myötä tarvittavat alueelliset palvelunäkymät sekä sote-palvelujen valinnanvapauteen liittyvät tietopalvelut. Sote-palvelujen tietojen perusteella kansalaiset voivat jatkossa tutustua ja vertailla valinnanvapauden piirissä olevia sote-palveluntuottajia ja valita sen perusteella oman palveluntuottajansa.

Suomi.fi-palvelutietovaranto (PTV)

Suomi.fi-verkkopalvelussa näkyvät palvelutiedot syötetään Suomi.fi-palvelutietovarantoon (PTV). Palvelutietovaranto on keskitetty kansallinen tietovaranto, johon kaikki lakisäätteisiä tehtäviä hoitavat organisaatiot tuottavat asiakaslähtöiset kuvaukset palveluistaan. Sen ansiosta palvelujen ja palveluja tuottavien organisaatioiden tiedot löytyvät Suomi.fi-verkkopalvelusta kansalaisille yhdenmukaisella tavalla, jolloin kokonaisuus on kansalaiselle mahdollisimman selkeä. Kansalainen näkee tiedot yhdenmukaisesti esitettyinä palvelutietoina, oli verkkosivu tai käyttökonteksti mikä tahansa. Kansalainen löytää palvelujen tiedot helposti hakusanoilla riippumatta siitä, mikä organisaatio palvelua tuottaa.

Palvelutietovarantoon syötettyjä palvelutietoja voi hyödyntää myös muissa sähköisissä palveluissa. Tiedot voidaan tuoda avoimen rajapinnan kautta esimerkiksi organisaation verkkosivuille, jolloin tietoja ei tarvitse ylläpitää useassa eri paikassa.

Palvelutietovarannon käyttöönottoon kannattaa varata aikaa, sillä prosessi vie useita kuukausia, jopa puoli vuotta. Väestörekisterikeskus on valmiiksi tuottanut pohjakuvaukset useista lakisääteisiin tehtäviin perustuvista palveluista, joten organisaation omalle kuvaustyölle on jo pohja olemassa.

Organisaation tulee myös huolehtia, että palvelutietovarannon palvelutietojen ylläpito on vastuutettu organisaatiossa, ja PTV-ylläpitäjä huolehtii organisaationsa palvelutietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Kuva 11. PTV-käyttöönottoprosessin vaiheet

Suomi.fi-palveluväylä

Suomi.fi-palveluväylä tarjoaa julkisen hallinnon organisaatioille ja yrityksille vakioidun, turvallisen teknisen tiedonsiirtotavan, jolla voidaan siirtää tietoja organisaatioiden tietojärjestelmien välillä. Organisaatio voi hakea esimerkiksi tarvitsemansa väestö-, yritys-, kiinteistö- ja ajoneuvotiedot Suomi.fi-palveluväylästä niin, että sen ei tarvitse erikseen sopia teknisistä tiedonsiirtokäytännöistä jokaisen perusrekisteriviranomaisen kanssa erikseen.

Ajantasaisen hakemiston kansallisen palveluväylän liitynnöistä saa [Liityntäkatalogista](#). Sinne kuvataan sähköiset palvelut, joissa käsiteltävät tiedot ovat muiden tietojärjestelmien hyödynnettävissä.

Suomi.fi-tunnistus

Suomi.fi-tunnistuksessa Suomen kansalainen tunnistetaan vahvoilla sähköisillä tunnistamismenetelmillä (henkilökortti, mobiilivarmenteet tai pankkitunnukset). Suomi.fi-tunnistuksen ansiosta asiointipalvelusta toiseen siirtyminen on mahdollista ilman erillisiä kirjautumisia. Kertakirjautuminen on mahdollista kaikkiin niihin julkishallinnon sähköisiin asiointipalveluihin, jotka ovat ottaneet tunnistuspalvelun käyttöön.

Väestörekisterikeskus hoitaa organisaatioiden puolesta tunnistamispalvelun käyttöön liittyvät sopimukset ja kustannukset.

Suomi.fi-valtuudet

Suomi.fi-valtuuksien avulla organisaatio voi antaa henkilölle tai yritykselle mahdollisuuden valtuuttaa toinen henkilö tai yritys hoitamaan asioitaan omissa palveluissaan. Esimerkkejä puolesta asiointin käyttömahdollisuuksista ovat mm. huoltajan asioiminen alaikäisen lapsensa puolesta ja nimenkirjoitusoikeuden haltijan asiointi edustamansa yrityksen puolesta. Palvelu mahdollistaa valtuutuksen antamisen tiettyyn palveluun ja tiettyä aikajaksona.

Valtuuksia varmistettaessa organisaation asiointipalvelu tekee automaattisen kyselyn Valtuudet-palveluun, joka palauttaa vastauksena, onko asioijalla puolesta-asiointioikeutta tai valtuutta. Tiedot haetaan perustietorekistereistä ja/tai valtuusrekisteristä.

Palvelua voivat hyödyntää sekä julkiset että yksityiset toimijat. Ohjelmistotoimittajat voivat integroida palvelun esim. osaksi CRM-järjestelmää tai ajanvarausohjelmistoa.

Ensimmäisissä keskusteluissa on ollut esillä maatalousyrittäjien, kuten maatalouslomituksen, palvelujen liittäminen Suomi.fi-valtuuksiin. Tällöin esimerkiksi maataloustoimija voisi valtuuttaa elinkeinonharjoittajana (yhteisön puolesta) tai henkilönä (osana jotakin lupaprosessia) toisen henkilön tai yhteisön asioimaan puolestaan.

Suomi.fi-viestit

Suomi.fi-viestit toimii julkishallinnon organisaatioiden keskitettynä viestinvälityspalveluna kansalaisille ja yrityksille. Sen avulla voi vastaanottaa viranomaispostit paperipostin sijaan Suomi.fi-verkkopalveluun sähköisessä muodossa.

Jos kyseessä on esimerkiksi lisätietopyyntö, kansalainen voi hoitaa asian vastaamalla viestiin. Tarvittaessa viestiin voi lisätä liitetiedoston. Käyttäjät tunnistetaan vahvalla tunnistuksella ja viestit kulkevat tietoturvan ja -suojan mukaisesti salattuina.

Saapuneesta viestistä lähtee tieto vastaanottajalle sähköpostilla (ns. heräte), joten Suomi.fi-verkkopalveluun ei tarvitse mennä vain nähdäkseen, onko sinne tullut uusia viestejä.

Suomi.fi-verkkopalvelun lisäksi Viestit-palvelua on mahdollista käyttää jatkossa mobiilisovelluksella.

Jos kansalainen ei ole antanut lupaa sähköiseen viestinvälitykseen, hän saa viranomaispostin edelleen paperipostina. Jatkossa viranomaiset lähettävät kaikki viestit Suomi.fi-viesteihin, josta palvelu lähettää viestit automaattisesti kirjepostina niille henkilöille, jotka eivät ole antaneet lupaa sähköiseen viestinvälitykseen.

Hallituksen linjauksen mukaisesti koko julkishallinto siirtyy lähivuosina ensisijaisesti sähköiseen tiedoksiantoviestintään Suomi.fi-viestit-palvelun kautta.

Suomi.fi-maksut

Suomi.fi-maksut mahdollistaa maksujen suorittamisen julkisen hallinnon organisaatiolle sen omassa asiointipalvelussa. Yhtenäinen palvelu on organisaatioille kustannustehokas, ja sille voidaan tarjota keskitettyä tukea ja palvelunhallintaa.

Suomi.fi-kartat

Suomi.fi-kartat tarjoaa julkishallinnolle keskitetyn palvelun karttojen ja paikkatietojen hyödyntämiseen. Määritellyn karttakäyttöliittymän voi upottaa verkkosivuille tai sitä voi hyödyntää asiointipalvelun karttakomponenttina. Palveluun voi liittää myös omia ja paikkatietoinfrastruktuurin kautta saatavilla olevia paikkatietoja. Palvelu on myös käytössä osana Suomi.fi-verkkopalvelua, jossa se näyttää organisaatioiden asiointipisteet kartalla.

9.2. Suomi.fi-palvelujen käyttövelvoite

Maakunnilla on käyttövelvoite seuraaviin Suomi.fi-palveluihin:

- Suomi.fi-verkkopalvelu
- Suomi.fi-palvelutietovaranto
- Suomi.fi-palveluväylä
- Suomi.fi-viestit
- Suomi.fi-maksut
- Suomi.fi-tunnistus (vahvan tunnistuksen osalta)

Lisäksi maakunnilla on oikeus käyttää seuraavia Suomi.fi-palveluja:

- Suomi.fi-kartat
- Suomi.fi-valtuudet

Suomi.fi-palvelujen käyttöönotto

Suomi.fi-palveluihin liittyminen ja niiden käyttäminen on julkishallinnon organisaatioille maksutonta. Käyttöönottokustannukset kukin organisaatio maksaa itse. Tällaisia käyttöönottoon liittyviä kustannuksia ovat esim. tekniset integraatiot, asiointipalvelukohtaiset ohjeistukset ja käyttöönottoprojektin hallinta.

Suomi.fi

Kaikki Suomi.fi-palvelujen käyttööntoon liittyvät ohjeet on koottu osoitteeseen www.esuomi.fi.

Ohjeet siirtyvät vaiheittain vuoden 2018 aikana osoitteeseen <https://palveluhallinta.suomi.fi/fi>. Uuden sivuston käyttöönotosta tiedotetaan erikseen. Väestörekisterikeskus auttaa ja ohjeistaa organisaatioita Suomi.fi-palvelujen käyttöönotoissa.

Ota yhteyttä kapa-asiakaspalvelu@vrk.fi. Kansalaisten kysymyksiin Suomi.fi-palveluista vastaa Kansalaisneuvonta: palveluneuvoja@kansalaisneuvonta.fi, p. 0295 000.

10. Tietoturvallisuus ja toiminnan jatkuvuus sekä ICT-varautuminen

Valtionhallinnossa **tietoturvallisuudesta** säädetään asetuksella "Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa (681/2010)". Asetuksessa 5 § määrittää vaatimukset koskien tietoturvallisuuden perustasoa. Mikäli organisaatio tekee päätöksen tietoaineistojen luokittelusta asetuksen mukaisesti, se edellyttää tällöin myös tietoturvallisuuden korotetun tason saavuttamista niissä palveluissa ja prosesseissa, joissa sitä edellytetään. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilanteesta on tietojärjestelmä, joka sisältää suojatason kolme (ST III) mukaisia tietoaineistoja tai muun perusteen, jonka johdosta se edellyttää korotettua tietoturvasoa.

Tämän ohella organisaation tulee selvittää, miten käsitellään turvallisuusluokiteltuja tietoja ja millaisia tietojärjestelmiä tämä edellyttää. Tyypillisesti näiden sekä kansainvälisten turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelyssä käytettävien tietojärjestelmien arvioinnissa käytetään kansallista turvallisuusauditointikriteeristö Kätkäria (versio 2015).

Tietoturvallisuudessa, toiminnan jatkuvuudessa sekä tietosuojassa korostuu riskienhallinnan merkitys. Riskienhallinnan tulisi olla keskei-

nen osa organisaation johtamista, jonka avulla mahdollistetaan tavoitteiden saavuttaminen sekä jokapäiväinen, turvallinen toiminta. Tämä edellyttää organisaation johdolta riskienhallinnan osalta riskinottohalukkuuden ja kyvykkyyden määrittämistä sekä kykyä käsitellä ja hallita myös jäännösriskejä.

Turvallisuuden eri osa-alueiden kehittäminen tulisi tapahtua toteuttamalla nämä sisäänrakennetuksi osaksi koko organisaation toimintaa. Tällöin niistä syntyy paremmin myös osa organisaation toimintakulttuuria ja asennetta. Tämän edistämiseksi johdon ja esimiesten rooli on

merkittävä, koska ilman heidän tukeaan nämä osa-alueet eivät edisty toivottavalla tavalla.

Toiminnan jatkuvuuden ja ICT-varautumisen osalta organisaation tulee tunnistaa sen omalle toiminnalle, asiakkaille ja mahdollisesti muille sidosryhmille kriittiset palvelut ja prosessit. Tässä voidaan käyttää apuna esimerkiksi JUHTA/VAHTI-yhteishankkeissa luotua tärkeys-työkalua. Organisaation tulee huolehtia kriittisten palveluiden osalta niiden saatavuudesta sekä myös varmistaa muiden palveluiden ja prosessien saatavuus ja muu tietoturvallisuus, jotka ovat näiden palveluiden toteutumiselle kriittisiä tai muuten palvelut ovat riippuvaisia näistä.

Toiminnan jatkuvuuden osalta lisätietoa löytyy VAHTI-ohjeista koskien toiminnan jatkuvuuden hallintaan (2/2016) sekä ICT-varautumisen vaatimukset (2/2012).

Edellisen lisäksi organisaatioiden tulee huolehtia siitä, että se kykenee käsittelemään henkilötietoja 22.5.2018 jälkeen sovellettavaksi tulevan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Tämä edellyttää uusien vaatimuksien toteuttamista koskien rekisterinpitäjää sekä henkilötietojen käsittelijää, muun muassa näiden asioiden sopimista kirjallisessa sopimuksessa sekä tarvittavien ohjeiden antamista henkilötietojen käsittelystä. Lisäksi organisaation tulee varmistua esimerkiksi kokonaan uuden henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin liittyvän prosessin toimivuudesta sisältäen siinä tarvittavan riskienarvioinnin.

Valtiovarainministeriössä on valmistelussa tiedonhallintalaki, joka voimaan tullessaan tulee merkittävästi muuttamaan sekä tietojen luokittelua (kansallisen tiedon osalta suojaustasot poistuvat ja tilalle tulee julkinen | salainen –luokittelu) sekä samalla tietoturvasot korvautuvat vähimmäistason vaatimuksilla. Jatkossa nämä vaatimukset koskisivat valtionhallinnon ohella koko julkista hallintoa. Tämän uudistuksen johdosta on suositeltavaa tavoitella uusien organisaatioiden osalta tietoturvallisuuden perustasoa sekä kun uudet lainsäädännön mukaiset VAHTI-vaatimukset tulevat testattavaksi, lähteä kehittämään toimintaa niiden mukaiseksi. Turvallisuusluokiteltujen tietojen osalta tulevassa lainsäädännössä säilytetään olemassa oleva neliportainen ST I Erittäin salainen <-> ST IV Käyttö rajoitettu luokittelu.

Lisätietoja:

[Tietoturvallisuusasetus](#)

Muita materiaaleja, jotka löytyvät kaikki myös sivustolta www.vahtiohje.fi:

- [Sähköisen asiointin tietoturvaohje VM 25/2017](#)
- [Ohje riskienhallintaan – VM 22/2017](#)
- [VAHTI 2/2016 Toiminnan jatkuvuuden hallinta](#)
- [Valtionhallinnon turvallisuussopimusmalli](#)

- [ICT-varautumisen vaatimukset – VAHTI 2/2012](#)
- [Ohje tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa annetun asetuksen täytäntöönpanosta – VAHTI 2/2010](#)
- [JUHTA/VAHTI-hankkeiden materiaalit koskien tietosuojan, tietoturvallisuuden sekä toiminnan jatkuvuuden kehittämistä](#)
- [Palveluiden kriittisyysluokittelutyökalu](#)

MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUS

